

Cadran cultural

Periodic al Ansamblului Folcloric „Busuiocul“ din Bacău • Anul III • Nr. 4 (14) • Iulie-august 2020

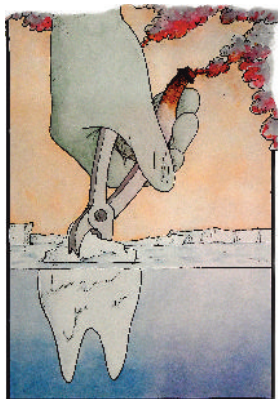
Renașterea Drăgaicei

După o absență de mai bine de patru luni din viața publică, generată de pandemie, apreciatul colectiv al Ansamblului Folcloric Profesionist „Busuiocul“ a revenit pentru prima oară pe o scenă vineri, 22 iulie a.c., când, la Insula de Agreement a Bacăului, a prezentat un spectacol, în parte inedit, celor 60 de cupluri ce au împlinit o jumătate de secol de conviețuire, precum și publicului reunit ad-hoc la sărbătoare.

Conceput de maestrul coregraf Petre Vlase, managerul instituției, spectacolul a antrenat,

alături de orchestra dirijată de Mihai Gherghelaș, Grupul vocal „Flori de câmp“, grupul de dansatori și solistele Georgiana Păduraru și Paula Florescu.

Dacă renumitele suite de dansuri de pe Valea Oituzului și de la Berzunți erau cât de cât cunoscute, cele incluse în ciclul *Drăgaica*, obicei semnalat întâia oară de Dimitrie Cantemir, au fost o surpriză totală pentru spectatori, încântați, de asemenea, de suita orchestrală *Drăgoiana*, de măiastra *Ciocârlie* și, în fapt, de tot programul oferit cu drag. (C.G.)

VEM în finala pentru Marele Premiu

Studio Europa Maastricht (Olanda) și European Press Prize au inițiat, în 2019, un veritabil Concurs European de Caricatură pentru Presă, încercând să relanseze o specie jurnalistică tot mai vitregită. Spre marea noastră satisfacție, la ediția din acest an, pe lista scurtă a nominalizărilor pentru Marele Premiu (singurul acordat după o participare record, de câteva sute de jurnaliști din toate țările Europei) a fost inclus și ziaristul băcăuan **Victor Eugen MIHAI**, cu o lucrare publicată în Revista *Sportul băcăuan*, care, din 2018, apare sub egida UZPR. Un succes deosebit al presei din orașul lui Bacovia, care punctează, astfel, în topurile europene de profil! (Leonard POPA)

Dezghet provizoriu

Claustrată de luni bune, viața culturală băcăuană a avut, la început de iulie, prima tentativă de evadare din arestul preventiv și a oferit publicului întâile semne ale unui dezghet provizoriu.

Urmând firavelor încercări ale formațiilor camerale ale Filarmonicii „Mihail Jora“, Centrul de Cultură și Arte „George Apostu“ a propus publicului, pe 2 iulie, în Grădina cu Statui, o manifestare complexă, ce a inclus câteva conferințe, un concert cameral susținut de Cvartetul *Avantgarde* și oboistul Emil Stancu, vernisarea unei expoziții cu lucrările premiate la *Saloanele Moldovei* și lansarea volumului *Poet caut muză* de Doru Faur.

La rândul lui, Cenaclul Literar *George Bacovia* al Filialei Bacău a U.S.R. a organizat, pe 8 iulie, o triplă lansare de carte, ce i-a avut ca protagoniști pe scriitorii Grigore Codrescu, Theodor George Calcan și Cristina Ștefan.

Un început de normalitate? Rămâne să vedem.

Cornel GALBEN

Zâmbiți cu... CIOȘU

„Liriștii sunt buni scriitori...”

- Doamnă Cristina Ștefan, sunteți vicepreședinta Filialei Bacău a Uniunii Scriitorilor și, totodată, una dintre cele mai active scriitoare nu doar din spațiul moldav. Ce presupune această responsabilitate și cum reușiți să faceți față cerințelor unei grupări dominate de bărbați?

- Experiența este de vină, de aproape 15 ani, în Cenaclul on-line Lira21 am colaborat cu sute de scriitori de pe toate palierele literaturii, de la debutanți, la doctori în filologie. Acest lucru intens m-a format și pe mine ca îndrumător, m-a învățat, mi-a deschis ambiția de a citi cât mai multă literatură, critică, teorie literară... Sunt un autodidact nu chiar străin, pregătirea mea fiind universitară. Nu am vrut partea literaturii mediocre, am contestat-o. Noi, pe site am avut mii de conversații, mii de lecții, până la a ne lua curajul de a publica în volum. De aceea, Liriștii sunt buni scriitori. Apoi mai sunt niște calități în care m-am format ca învățăcel: lipsa orgoliilor gratuite, spiritul de echipă, aplanarea conflictelor, chiar și ale celor de idei și principii... A fost o școală cu adevărat. A scrie în cămăruța ta, izolat, fără nicio părere din afară, este și deprimant și riscant. Și mai e ceva, bărbații domină doar părelnic, nu am făcut vreo diferențiere în acest frumos meșteșug de a scrie literar, și nici colaboratorii mei scriitori.

- Câte scriitoare numără filiala și care dintre ele sunt vizibile la nivel național?

- Filiala are 25 de scriitoare. În ce privește vizibilitatea la nivel național este asigurată de reviste, de site-ul nostru, de postările pe diferite alte site-uri literare, de târgurile de carte din marile orașe, de site-urile de librării on-line și de evenimentele promovate. Sigur că vizibilitatea cea mai mare o au cei de la București, dar regional și scriitorii noastre sunt apreciate. Revista *Ateneu* este condusă de Carmen Mihalache, Violeta Savu este în redacție; Revista *Spații culturale* este con-

dușă de Valeria Manta Tăicuțu; Stamate Eleonora conduce revista *Tecuciul literar și artistic*... Eu am primit onoranta funcție de redactor-șef adjunct la *Plumb*; Doina Cernica, redactor la *Bucovina literară*; Cezarina Adamescu, redactor la *Vatra veche*; Gina Zaharia, redactor-șef al revistei cenaclului *Ante Portas* Buzău, apoi noua noastră colegă, Stavrofora Mânăstirii Văratec, Elena Simionovici, cu intensă activitate culturală zonală și la Societatea Scriitorilor Bucovineni... Și sunt alte multe exemple de implicare feminină la vârful expunerilor literare și promovărilor colegelor noastre.

- Așa cum ați amintit, activitatea laborioasă de la Cenaclul Lira 21 nu s-a limitat doar la munca de îndrumare a liriștilor, ci s-a materializat și în cărți, de-a lungul anilor lansând, prin Editura Art Book, pe care o coordonați, destule volume și autori care au confirmat apoi. Cum știu că de curând ați sărbătorit și un prim deceniu al acesteia, puteți să treceți în revistă ce înseamnă casa editorială băcăuană în contextul puzderiei de edituri din întreaga țară?

- Art Book a fost creată pentru Cenaclul Lira21; noi eram un site închis, deși număram la un moment dat peste 400 de persoane, de la copii de 11 ani (atât avea Ana Maria Găbu, acum e studentă la Filologie) până la scriitorii de peste 80 de ani. Numai în prima carte antologică au debutat 24 de scriitori... Cele 7 antologii sunt ceasloave de peste 500 de pagini. Apoi, etapa a doua a fost editarea și ti-

părirea multor volume single, unele de debut (Maria Grădinaru, Mirela Bălan, Mihaela Antonesei, Geo Gâțlan, Tudor Ursente, Melania Briciu Atanasiu, Jeanette Carp, Adriana Butoi, Sorin Micuțiu, Mirela Orban, Ana Urma), precum și volume ale autorilor noștri. În total peste 60 de titluri. La toate am susținut prefața cărților. Autorii noștri erau din toate punctele cardinale ale țării, dar și din străinătate, Anglia, Italia, Austria. Poate a fost o muncă sisifică, dar satisfacțiile sunt imense, liriștii azi sunt recunoscuți, unii au fost primiți în Uniunea Scriitorilor, în alte asociații de scriitori iar de premii nu mai vorbesc... sunt abonați. Suntem o editură mică, fără susținere financiară externă, dar continuăm cu titluri și cărți selectate atent. De curând și alți scriitori băcăuani s-au alăturat proiectelor noastre: Mara Paraschiv, Ramona Roman, Mihnea Ivancea, Adriana Ambrosie, Violanda Bratu, Telu Leonte, Mircea Constantin Jurebie, Atena Ivanovici, Rodica Dascălu, Sebastian Șufariu. Nu am calculat câți autori publicați au trecut pe la editura noastră, dar având în vedere laborioasele antologii, plus antologia copiilor și tinerilor de la Cenaclul Școlii Populare de Artă, unde am predat 3 ani... ar fi peste 500 de autori. Pentru mica noastră editură a contat calitatea scrisului, mai puțin tirajul, mai puțin alergarea după etichete mari.

- E, într-adevăr, o veritabilă performanță. Ca autoare polivalentă, cu ce gânduri ați intrat în 2020 și ce ați izbutit până acum?

- Gânduri de prețuire literară pentru tagma artistică a cuvântului. Până acum am 22 de volume publicate, 15 de poezie, 3 de critică literară, 4 de proză. Dar am un roman satiric în lucru și poezii de încă un volum. Anul acesta nu am tipărit însă decât antologia poetică *Lumea de rezervă*. Vă mulțumesc frumos!

- Și eu! Să sperăm că, în pofida pandemiei, vom auzi numai de bine!

Cornel GALBEN

Tudor Ghideanu despre filosofia lui Eminescu (VII)

Cum am văzut deja, în ontologia eminesciană a arheului unitatea dintre posibilitate și realitate are un rol fundamental. Dacă sunt respectate legitățile acestei ontologii, înseamnă că ipseitatea arheului (identitatea cu sine) este satisfăcută. Se întâmplă însă ca uneori arheul să fie jignit, ceea ce înseamnă că a fost încălcată o lege ontologică, că s-a ieșit din matcă. Așa trebuie înțeleasă, ne spune Tudor Ghideanu, prezența exprimărilor negative în creația lui Eminescu. „Sub acest unghi al interpretării, evantaiul multi-form al negației reprezintă tot atâtea întrupări ale depășirii firii fireshului, o posibilitate a pierderii de sine însuși” (Tudor Ghideanu, *Filosofia lui Eminescu*, p. 67).

Așa explică autorul lucrării amintite viziunea lui Eminescu asupra Absolutului. „Absolutul lui Eminescu: ființa, infinitul, eternul, nemurirea, iubirea etc., este aflat, întotdeauna, în dualitate – dramatic sau tragic tensionată – a unei absențe a reciprocității, a unei rupturi între *Sein* (ceea ce este) și *Sollen* (ceea ce ar trebui să fie). Întotdeauna, nu se răspunde cu aceeași intensitate, același dor, același gând, același zbor” (*Idem*, p. 67).

Iată și concluzia lărgită, formulată de Tudor Ghideanu, la tema privind negația eminesciană: „Cronologia fenomenologiei negației eminesciene revelează o mișcare discontinuă de la îndoială și absență a reciprocității și până la apostazie și aneantizare... Un fapt rămâne esențial: ca un Archaeus jignit, în toate ipostazele ilustrabile prin exemple, Eminescu își cerea dănuirea întregului său de ființă, netrunchierea, ne-substituirea impropriului, fetișului și imposturii, în locul valorii și autenticității – fie în planul erosului, fie în plan social-pollitic. Prin aceste dominante ale cugetării sale, sub raport ontologic, Eminescu rămâne constant și viază demiurgic, în universul determinațiilor Ființei și nicidecum ale unui **dincolo** de aceasta” (*Idem*, p. 68).

9. Luceafărul sau exemplaritatea Archaeusului

Forța principal-explicativă a arheului, în creația eminesciană, se constituie într-un argument indubitabil, pentru Tudor Ghideanu, de a-l scoate pe autorul *Luceafărului* de sub umbrela lui Schopenhauer, considerând că merită să fie inclus în categoria cugetătorilor riguroși, prin felul în care soluționează problema ființei. „Autenticul tetractis al operei eminesciene este schema archaeusului. În el vom găsi, deopotrivă, imperativul identității, al sinelui, cât și «răsucirea principiilor», jignirea archaeusului, adică substituirea impropriului propriului, a aparenței esenței, a finitului infinitului, a individualului universalului, a multiplului unului, a răului binelui, a haosului ordinii, a morții nemuririi” (*Idem*, p. 68).

Înțelegem deci, fără mari dificultăți, că trebuie să vedem în Eminescu un creator original, identic cu sine și numai cu sine, care rămâne încă să fie descoperit. „Bogăția filosofică a prozei *Archaeus* poate fi oricând relevată, chiar și din simpla luare în seamă a unor întrebări ca acestea: «Care este criteriul realității?», «care-i criteriul minții sănătoase?», «unde-i mișcarea când spațiul e nemărginit?», «care-i criteriul mișcării...?», «criteriul normalității» etc.” (*Idem*, p. 69). Așadar, archaeusul este o exigență a ființei, în spațiul de identitate dintre realitate și gândire, dintre trăire autentică și visare. Acolo unde, prin somn, se șterg deosebirile dintre trăire și visare. Concret, în textul lui Eminescu, din povestirea *Archaeus*, bătrânul spune că „Archaeus este singura realitate pe lume, toate celelalte sunt fleacuri – Archaeus este tot” (M. Eminescu, *Proză literară*, Editura Minerva, București, 1984, p. 310).

Dar textul lui Eminescu, prin vocea bătrânului înțelept din nuvelă, aduce și alte lămuriri: - „Hm! Cum dracu să ți-o spun dacă n-ai priceput până-acum. Măi băiete! Cu toate schimbările ce le dorește un om în persoana sa, totuși ar vrè să rămîie el însuși... persoana sa. Am cunoscut

oameni ce doreau a fi mai frumoși (cîte femei!), mai cumiți (cîți oameni de stat!), mai geniali (cîți scriitori!), am cunoscut unii cari aveau dorințe de Cesar, în cari se grămădeau visurile de glorie a lumii întregi... dar ei vroiau să fie tot ei. Cine și ce este acel el sau eu care-n toate schimbările din lume ar dori să rămîie tot el? Acesta este peste tot misterul, toată enigma vieții. Nimic n-ar dori să aibă din cîte are. Un alt corp, altă minte, altă fizionomie, alți ochi, să fie altul... numai să fie el. Ar dori să se poată preface în mii de chipuri, ca un cameleon... dar să rămîie tot el. Abstrăgînd de la dorința acestei reamintiri, fiecare-și are dorința împlinită... căci este indiferent, pentru cel ce nu voiește *memoria* identității, dacă-i el sau nu-i el rege. *El* este regele, dacă nu face numai această pretenție să fie tot el... Iată alt corp, altă minte, altă poziție, numai că nu ești tu. Ei, ai priceput ce-i Archaeus?” (*Idem*, p. 315).

Pomind de la acest fragment, profesorul Tudor Ghideanu oferă o interpretare a poemei *Luceafărul*, în perspectivă ontologică. Mai întâi aduce justificarea perspectivei de abordare, printr-o observație esențială: „Exigența ipseității, a celui românesc **în-sine-însuși**, este îndeplinită sub specia ontologicului, numai când se deține memoria identității. Numai sub această condiție există o adecvare ontic-ontologică, o armonie, cât și implicațiile ei fundamentale – ordinea din univers, cosmosul, și nu haosul, contingenta sau întâmplarea” (*Filosofia lui Eminescu*, p. 69).

Curajul filosofului ieșean are ca teme, pe lângă vasta pregătire profesională, buna cunoaștere și înțelegere a creației eminesciene. „Structura-schemă a archaeusului ființează la Eminescu sub un dublu chip complementar: 1. al exigenței respectării ipseității; și 2. al abaterii, al declinației, al clinamenului, al «jignirii», care dizolvă totul într-un hybris, într-un haos al cărui derivat este Răul în lume, ca posibilitate și realitate” (*Idem*, p. 70). Aceasta înseamnă că întreaga

creație eminesciană înglobează atât imaginația poetică, cât și exigențe filosofice, culturale și morale. Grija permanentă a poetului-cugetător era aceea de a evita precaritatea ontologică.

Folosind exprimarea lui Tudor Ghideanu aflăm: „Caracteristica definitorie geniului creator eminescian, care îl face să fie etern inconfundabil între valorile universalității, rezidă în situarea acestei duble zbatere (către împlinire și către eșec) a ființei, în sfera Erosului” (*Idem*, p. 70). Și acum urmează o frază plină de mult conținut, probabil că este una dintre cele mai frumoase exprimări la adresa lui Eminescu, pe care o voi reține ca pe o ștachetă a înțelegerii mele: „Faptul genialității romantice a lui Eminescu este conturat prin modul unic, în care poet și filosof izbucnesc împreună, reiterat până la desăvârșire absolut, în sacrul spațiu al Iubirii” (*Idem*, p. 70).

Profesorul ieșean vorbește, cu aceeași măiestrie, și despre virtuțile iubirii la Eminescu. „Însă, ceea ce edifică măreția creației de idei, la Eminescu, este simultana deschidere a iubirii: **către femeie ca absolut uman, și către patrie ca absolut istoric**” (*Idem*, p. 70).

Cu același patos este observată și relația poemei *Lucașfărul* cu textul filosofic *Archaeus*. „Din acest punct arhimedic al evaluării creației, Lucașfărul reprezintă exemplaritatea archaeusului, căci atât ipseitatea cât și «jignirea» reușesc să întrețină echilibrul, tensiunea arzândă a centrului și periferiei” (*Idem*, p. 70). Pentru evidențierea acestei exemplarități, autorul propune o paralelă între construcția ideatică din *Fata-n grădina de aur* și cea din *Lucașfărul*. „În *Fata-n grădina de aur*, apar câteva momente-cheie când «răsucirea principiilor», ruperea raportului armonnic dintre centru și periferie, Libertatea și Răul se manifestă prin dorința unei imposibile conjuncții: **aceea dintre nemurire și iubire**” (*Idem*, p. 70). Până la urmă, echilibrul este păstrat, iar legea ontologică nu este încălcată. „Cel Etern și Bun îi reamintește «blestemul» creației umane finite, muritoare, roasă dintru începuturi de nenorocul neîmplinirii, căci singurul ei mod de a fi este proiecția nesăbuită spre nemărginire, răul-infinit, pas cu pas, al dorinței, spe-

ranței și nălucirii. Omenirea este doar o ipoteză de lucru, la care s-a renunțat de la origini: «Și acest drum al pulberii, peirei/ Ce ca pe-un plan l-am zurgăvit cu mâna,/ Nimic fiind, l-am închinat murirei. . .»” (*Idem*, p. 71).

Cu multă iscusință, Tudor Ghideanu privește finalul acestei poezii versificată în perspectivă filosofică: „Ireparabilul unei ieșiri din matcă, din etern către omenesc, este echivalată, filosofic, cu neființa aparenței: «Să pai un fir de colb în raza vieții./ Și în părerea-i pe-un moment să pari./ Să fii ca și când n-ai fi. . .»”. În fața argumentelor de nerepsins ale acestui Discurs în cer sau «vorbărie» (*Die Rede*) în absolut, zmeul nu poate alege dintre cele două ipoteze ontice (respectul ipseității și «jignirea» archaeusului), decât pe prima, nesăbuinta sa încheindu-se la vederea celor doi «călări» (fata și Florin), cu un blestem care stabilește paradoxia fimitudinii umane, conflict ficiar care își exercită molișirea chiar și asupra eternului: «Aft de fericiți cît viața toată./ Un chin s-aveți: *de-a nu muri deodată*»” (*Idem*, p. 71).

Trecerea de la *Fata în grădina de aur* la *Lucașfărul* a însemnat o șlefuire, o cristalizare sub mai multe aspecte. „Cristalinitatea *Lucașfărului* nu va însemna doar depășirea către perfect a expresiei poetice – față de această întrupare timpurie a dualității murire-nemurire –, ci se va produce mai ales pe coordonata sublinierii acelei demnități a valorii perenului, stabilului, Unului, care reușește să nu coboare iubirea în balta zăcristă a dezamăgirii multiplului («Ce-ți pasă ție, chip de lut,/ Dac-oi fi eu sau altul?»” (*Idem*, p. 71-72). Și nuanțele explicative continuă: „În *Lucașfărul* asistăm la o dublă și reciprocă ieșire din matcă. Inițiativa dintâi aparține fetei, ceea ce este remarcabil pentru consecvența metafizică, deoarece «jignirea» efectivă a archaeusului vine prin omenesc. Aici libertatea reușește să transforme posibilitatea răului în realitatea răului. Este o «răsturnare» (*Kehre*) care alterează Exigența ființei: muritoarea «il vede azi, îl vede mâni,/ Astfel dorința-i gata». . . Ea vorbește cu El în somn și suspină chemându-l: «- O, dulce-al nopții mele domn./ De ce nu vii tu? Vină!/ Cobori în jos. . .»” (*Idem*, p. 72).

Ideea este că, la chemarea fetei, Lucașfărul, deși îndrăgostit («El iar, privind de săptămâni./ Îi cade dragă fata», are și demnitatea unei rețineri. „În prima sa glăsuire, Lucașfărul și spune, de altfel: «Din sfera mea venii cu greu/ Ca să-ți urmez chemarea», ceea ce repetă și la cea de-a doua chemare a fetei, care este rostită tot «în somn»: «Din sfera mea venii cu greu/ Ca să te-ascult și-acuma»” (*Idem*, p. 72).

În aceste condiții: „Amândoi îndrăgostiții îngaimă cererea unei părăsiri a identității **proprie** și a însoțirii în **lumea celuilalt**” (*Idem*, p. 72). Numai că: „Pentru păstrarea ordinii ființei, pare mai simplu de făcut saltul muritoare în nemurire. Oricum, în sfera celestă a absolutului, nimic nu se opune chemării Lucașfărului: «O, vin' odorul meu nespus./ Și lumea ta o lasă», în vreme ce dorința fetei este cu certitudine absurdă: «Tu te coboară pe pământ/ Fii muritor ca mine»” (*Idem*, p. 72).

Am ajuns la un moment foarte important în desfășurarea poemului: „Hotărârea fetei, de a rezista tentației angelice, demonice, astrale («. . . pe calea ce-ai deschis/ N-oi merge niciodată»), are virtutea de a declanșa încălcarea Marii Legi ontologice prin decizia Lucașfărului: «Da, mă voi naște din păcat./ Primind o altă lege/ Cu veșnicia sunt legat./ Ci voi să mă dezlege». Este locul în care archaeusul este cu adevărat «jignit», căci dacă anterior «Ușor el trece ca pe prag/ Pe marginea fereștii» sau chiar «El vine trist și gânditor» de-abia după necruțătoarea somație «Tu te coboară pe pământ/ Fii muritor ca mine», Lucașfărul «S-a rupt din locul lui de sus./ Pierind mai multe zile»” (*Idem*, p. 72-73). Mai mult: „Punctul culminant al acestei răsturnări îl reprezintă «comerțul» pe care Lucașfărul îl încearcă la părintele celest, spre a fi dezlegat «de greul negrei vecinicii» și spre a-i da o «altă soartă». Acest drum în sus al Lucașfărului este de fapt un drum în jos, către periferia ființei, căci conduita sa mercantilă, dar simplu omenească este la un pas de ireparabilitatea eternă” (*Idem*, p. 72-73). O interpretare foarte interesantă, la care va trebui să revin în permanență.

Ștefan MUNTEANU

La Văratec, casa lui Eminescu e prinsă în agonia morții

S-a strâns biata casă și s-a chircit către centru de îmi pare că încet-încet se va prăbuși în propria inimă. (Fizic, e limpede că această casă a poetului, în care a creat temporar, e aproape putredă.)

După cum s-a strâns și s-a adunat către centrul său, îmi pare că se va prăbuși în neantul uitării, sau va suferi fenomenul de implozie ce îl știm din fizică.

Da! Are și casa o inimă... și un suflet. Nu al ei, desigur, ci al celor cărora le-a oferit găzduire. Oamenii care au locuit-o, au lăsat vrând-nevrând o fărâmă din lumina duhului și a sufletului lor.

Să fie oare adevărat ce spun eu acum?! Este ceasul al nouălea, adică ora trei după măsura timpului actual. M-am așezat pentru puține clipe la câțiva metri de casa în care a zăbovit Eminescu un timp scurt din viața sa. Ca într-o noimă s-a strecurat, *clipa cea repede, ce ni s-a dat.*

O ciocănitură auzită în colțul de miazăzi al casei mă face să înțeleg că e o primă chemare pe care-l dă toaca pentru vecernie.

Doamne, îmi spun în sinea mea, iată că pentru mulți dintre noi care am traversat perioada comunismului, Creștinismul abia acum îl descoperim!!!

Dintr-o ceată de plopi se aud frunzele atinse - imponderabil desigur, - de arcușul nevăzut al vântului ce ridică în văzduh o cântare dulce și sună atât de melancolică aici... în preajma casei gravului Eminescu!

Deasupra casei, cerul înfinit și *neapropiat* trimite razele bucuriei și ale iubirii către casa prinsă în temnița ruinei și a sfârșitului iminent. Odihnitor este faptul că tocmai din spatele casei, pădurea foșnește și clipește ca o lumină veche și severă desprinsă parcă din Steaua Polară. Miriade de găze, insecte și păsări înalță imnuri ce îmi par că recompun poemele poetului *nepereche*.

În fața casei, la nici cincizeci de metri, fântâna fără cumpănă se leagăna-n tăcerea sfântă cu mireasmă de *Taină* din care, cândva, din veșnicie s-a născut Țara Moldovei.

Frunzele nucilor bătrâni ridică șoapte triste ce lasă vag... să se înțeleagă că acești copaci vechi de zile au văzut și... văd chipul transfigurat al poetului. Grinzile casei atârnă oboseite către pământ mișcate de spiritul arhaizant al veșniciei.

Câtă bucurie măsurată mă cuprinde la gândul că... foarte inspirați au fost cei care s-au opus renovării casei!!!

Sfințenia locului a intimidat și a oprit pe oricine să taie merii, salcâmi și nucii care înconjoară ruina casei. Sau poate e și suferința ce-o simte omul când vede atmosfera copleșitoare ce o împărășie moartea în tot perimetrul circular ce se dorește a fi ograda casei.

Între timp m-am mutat lângă un măr bătrân, așa de bătrân încât gândul îmi spune că de aici a cules Eva fructul oprit...

Un vișin plin de roade se odihnește sub umbra unui salcâm uitat de timp și de data aceasta gândul mă trimite la *Unchiul Vania* și *Livada cu vișini*; celebrele opere ale lui Cehov. Vișinul, plin de fructe seamănă așa de bine cu pomul de Crăciun plin cu stele și luceferi din care poate s-a inspirat chiar Eminescu.

Hornul acoperit cu tablă, acum ruginită, s-a aplecat amenințător spre Nord, sprijinindu-se pe o bucată stingheră de azbest. Vreau să plec, dar lumina din poemele eminesciene mă oprește!!!

*Nu credeam să învăț a muri vreodată;
Pururi tânăr înfășurat în manta-mi
Ochii mei înălțam la steaua
Singurătății.*

*Când deodată, tu răsăriși în cale-mi,
Suferință tu, dureros de dulce,
Până-n fund băii voluptatea morții
Ne-ndurătoare. (...)*

Toată tensiunea existențială a acestor versuri, poate cele mai desăvârșite din literatura română, se simte în acest spațiu sacru și poate că Eminescu aici a scris-o, stropind-o și sfințind-o cu apă vie din fântâna acum părăsită.

Valeriu TĂNASĂ

Constantin Călin, o viață de citit

Aflat în preajma unei vârste rotunde – în acest an (2020) va trece pragul celor 80 de ani – fiind afiliat oficial la clubul select al octogenarilor, Constantin Călin se înscrie în categoria celor aleși de destin să-și onoreze spiritul și litera vieții, prin scrierea unor cărți de învățătură și înțelepciune. În cazul de față, după 50 de ani de când ne știm, pot spune că viața sa publică (aceea citită și de citit), nu poate fi separată de cea personală, deoarece ambele s-au împletit armonios. Cel mai reușit portret literar care i-a fost făcut pînă acum, aparține tot unui critic și istoric literar. În monumentalul său dicționar – *Bacăul literar* din 2004, Eugen Budău îl prezintă astfel: „Cum poate fi caracterizată, în cîteva cuvinte, personalitatea lui Constantin Călin? Luat fiecare în parte, epitetele de intelectual cultural, onest, polemic, documentat, informat, cultivat, modern, sarcastic (uneori), pudibond (uneori), pedant (uneori), iscoditor, energic, ironic și ar mai fi cîteva, ar desemna un om comun, reținut în gesturi, cu privire pătrunzătoare și un zîmbet (condescendent) schițat permanent în colțul gurii. Toate epitetele converg însă spre conturarea unei figuri de esență renescentistă, de o moralitate indiscutabilă, intransigentă cu sine însăși și cu ceilalți, criticistă și perfecționistă”. (p. 534). Conținutul celor mai recente cărți ale sale, alături de altele mai vechi, vorbește de la sine despre astfel de performanțe, prin faptul că au marea calitate de a stabili relații de fidelitate de la om la om (de la cititor la cititor), fiecare primind mai multe daruri deosebite după lectură. Cunoscut în istoriile și dicționarele literare ca exeget ilustru al operei și vieții lui George Bacovia, constat că „*Omul lui Bacovia*” ne oferă noi și surprinzătoare ipostaze ale carierei sale literare, tot atît de importante și valoroase ca și exge-

neza care l-a consacrat în presa literară. Viața sa cotidiană ar putea spune că a fost legată, chiar dependentă de existența cărților și miraculoaselor scrieri pe care le-a consultat și analizat pînă în detaliu. A înnotat voinicește prin oceanul cărților și diverselor scrieri mai vechi și mai noi, pasionat de fluxul istoriei umane reflectată în ele. Într-o succintă autoprezentare din fruntea volumului *Zigzaguri – accente – jurnal* – Ed. Babel – Bacău 2020, C. Călin se destăinuie cititorilor vieții sale cît se poate de clar: „Un sedentar, n-am nici o «manie ambulatorie». În compensație sînt un devorator de presă. Călătoresc pe valuri de hîrtie tipărită”. Constantin Călin este un neobosit scormonitor prin arhive, documente private și publice, memorii și jurnale, scrieri particulare, reviste și ziare. Din cele constatate de mine după lectura cărților sale apărute în ultimul timp într-un flux constant, pot spune că el este unul dintre acei oameni de cultură autentică, pasionați de marea aventură umană, materializată în miraculosul obiect numit CARTE. Începînd cu studierea vieții lui Bacovia, a operei sale și a epocii istorice în care a trăit și a scris C. Călin a reușit să scoată la lumină din subsolul realităților noastre istorice, adevărate comori și pulberi auriere ale vieții noastre naționale. În acest fel pot spune că prin efortul său, în urma celor scoase la lu-

mină, „*În plină lumină*”, cum și-a numit un volum apărut în 2019, el a fasonat multe creiere și caractere din lumea noastră culturală (studioasă), prin ținuta profesională, din toate cărțile publicate mai ales după 1999, cînd a văzut lumina tiparului *Dosarul Bacovia I*. Eseuri despre om și epocă, urmat de *Dosarul Bacovia II*, o descriere a operei, 2004 și *Dosarul Bacovia III*, Triumful unui „marginal”, din 2017. Poate vedea oricine că autorul s-a ancorat și racordat intelectualicește vorbind, la universul bacovian, reușind să aducă în fața cititorilor, cam tot ce se putea scoate din viața, opera și epoca lui Bacovia. Trilogia sa e un model de erudiție interpretativă a operei și vieții unuia dintre poeții români de anvergură, cum este autorul volumului *Plumb*. La fel cum spunea și Nicolae Gheran, exegetul lui Liviu Rebreanu, putem spune și despre exegetul lui Bacovia: „oricît de devotat ești unui scriitor, ca istoric literar sau editor, nu trebuie să rămîi robul acestuia”. Ei bine, C. Călin nu a rămas „robul” lui Bacovia, după ce i-a consacrat cîteva decenii bune de studiere amănunțită a vieții, operei și epocii în care a trăit și a scris. El va rămîne și ca un devotat explorator al vieții noastre sociale, culturale, economice. E un pasionat cercetător al existenței cotidiene a oamenilor societății românești din secolul trecut, și din cea actuală. „Sînt unul dintre norocoșii care au „prins” ambele „centenare”: Centenarul Unirii, în anul 1959 și cel recent, Centenarul Marii Uniri”, spune în prefața volumului „*Centenarul*” – *lecturi particulare*, Editura Babel, Bacău, 2019. Acribios și perfect informat din surse și documente sigure, pînă la amănuntul semnificativ, așa cum l-am cunoscut încă din anii primei mele studenții de la Institutul

Pedagogic Bacău (1965-1967) din totalul celor 13 ani cîți am tot studențit, pînă în 1978, cu studii pe la Iași și București, Constantin Călin face în cărțile sale, pe care le-a numit la un moment dat *Cărțile din ziar* (I-II-III) tipărite în 2013-2015, o aprofundată arheologie culturală. Șantierul său e mereu deschis, explorările sale mergînd și în contemporaneitatea din care extrage situații insolite, cazuri flagrante de năravuri și moravuri ușoare și grele, cu menționarea personajelor respective. Capitolele cărții se numesc *Asteriscuri* și *Dispersii*, ca în volumul *În plină lumină*, cu subtitlul *Breviar*, Ed. Babel, Bacău, 2019. Totul funcționează pe bază de *agendă*, care trebuie să fie, în egală măsură, cronometru și busolă. Vai de cei pentru care zilele n-au plan și direcție!”, ne avertizează autorul. Evenimentele comemorative ale Centenarului Marii Uniri -1918-2018 – l-au găsit pe Constantin Călin cu agenda plină, avînd în ea consemnări și noutăți despre Generalul Averescu, despre regele Ferdinand și loialitatea sa față de România sau despre *Era Wilson*, cu referiri la președintele Americii Thomas Woodrow Wilson, ale cărui idei ne-au impulsivat reîntregirea teritorială. Despre el aflăm că „în haosul de rumori și zvonuri care înconjurau atunci planeta (e vorba de anii 1917-1918), afirmațiile lui aveau pregnantă și autoritate, și serveau ca puncte de sprijin”, fapt pentru care a contribuit decisiv la obținerea autonomiei teritoriale a României. Iată și cîteva reflecții ale autorului despre starea noastră națională actuală: „Azi, cît de ipocriți sîntem, oare, cînd vorbim despre Marea Unire fără pic de umbră în glas, ca și cum ea ar fi rămas intangibilă și definitivă?! Azi, cînd sîntem în declin demografic și divizați din cauza permanentelor discordii? Centenarul ar fi trebuit să fie ocazia pentru o lecție de realism, care să ne tre-

zească, să ne «deștepte». Să ne polarizeze sufletește, să ne învioreze. N-a fost! Cert, am decăzut; Ce facem însă ca să renaștem? Cum schimbăm atmosfera socială?” Revenind la recentul volum *Zigzaguri*, constat că el conține numeroase referiri la viața și destinul intelectualilor români și străini, cu amintiri colegiale despre „Surîsul lui Al. Piru”, „Răbdarea lui Havel”, „Măiestria lui Barthes”, Monica Lovinescu, Mircea Dăaconu, Cioran, Petru Dumitriu, Z. Ornea, Eminescu (cel care „trebuie consumat» în toate zilele anului”), C. T. Popescu și *masca sa feroce*, Andrei Pleșu, Eugen Simion, Gabriel Liiceanu, ș.a. Paginile referitoare la istoricul Iulian Antonescu mi-au răscolit amintiri legate de acest fabulos conferențiar și orator. Eram în clasa a XI-a la secția umană a Liceului *G. Băcovia* din Bacău și frecventam cu asiduitate conferințele ținute de Iulian Antonescu în amfiteatrul liceului. Cred că am și acum caietul în care-mi notam pasaje din conferințele cu care celebrul istoric își magnetiza auditorii. Despre acest minunat om de cultură erudit, aveam să aflu ulterior că a ținut peste o mie de conferințe, sute de lecții și comunicări științifice. Păcat că și-a încheiat călătoria vieții sale la numai 59 de ani. Partea secundară a cărții lui Constantin Călin conține și un jurnal, intitulat „început de decenii”, cuprinzînd perioada 01 ianuarie – 01 iunie 2011, plin de fapte și acțiuni culturale și zigzaguri existențiale, specifice unui intelectual devotat profesiei și carierei unei vieți pline de neprevăzut. Iată și o confesiune lămuritoare în acest sens: „Abia tîrziu încoace, reflectînd mai adînc la ce se întîmplă cu scrisul meu, am dedus că „zigzagurile” corespund în mare măsură și ca felul de a fi trăit și de a fi muncit. Viața mi-a fost marcată de numeroase discontinuități, de abandonuri silite ori din inițiativă proprie, de încer-

cări noi și reluări. Deși unora le-am părut omul unei singure teme, pe mine m-au preocupat o mie și una”. Îmi închei aceste considerații aniversare referitoare la fațetele sau măștile (că tot e anul purtării măștii de protecție 2020) lui Constantin Călin cu o ipostază inedită a D-sale – aceea de a schița portretul unui interlocutor din cîteva cuvinte, în urma unui dialog, aparent banal, arta sa în acest domeniu fiind perfectă. Reproduc integral acest dialog, ca pe o bijuterie care-mi amintește de celebrele „momente și schițe” ale lui Caragiale.

„Dialog pe trotuar cu G. L., fost ziarist:

- *Ce mai faci?*
- *Iieeh!*
- *Ești sănătos?*
- *'Mmm!*
- *Te descurci?*
- *Iieeh!*
- *Nu vrei să te lauzi, esti modest...*
- *Mmm!*
- *Ai intrat în politică?*
- *Iiieeh!*
- *O scot, oare, aștia la capăt?*
- *'Mmm!*
- *Parcă erai mai vorbăreț?*
- *Iieeh!*
- *Azi nu mai ai de ce să te temi...*

Copleșit de-atîtea noutăți despre el, l-am salutat și ne-am despărțit. A ridicat o mîină pînă în dreptul căciulii, s-a întors și a pornit, prudent, în direcția în care mergea”.

Reproducînd acest expresiv dialogul spicuit din realitatea condiționată, se poate vedea clar aptitudinile de care dă dovadă Constantin Călin pentru a portretiza un om, o întîmplare, cîteva gesturi și mișcări. „Portretul înseamnă deschidere, curiozitate față de ceilalți, într-un cuvînt, sociabilitate”, spune într-un loc acest redutabil portretist. Dar și talentul necesar, chiar obligatoriu, aș adăuga eu.

„Moșii” și alte praznice de peste an pe Valea Stănicului, în satul Cerdac

*Bate clopotul dang, dang!
Cu ecou prelung spre stele,
Nerostite se înalță
Toate gândurile mele.*

S-a întâmplat astă toamnă, la câteva zile după începutul postului Crăciunului, în ajunul sărbătorii „Intrarea Maicii Domnului în biserică”, când, printr-o întâmplare neașteptată, am ajuns împreună cu Pamfil acasă, pe Valea Slănicului, în satul meu neuitat. Cred că așa a vrut Dumnezeu! Participând la masa de pomenire a morților, în Casa praznică din curtea Bisericii „Sf. Gheorghe”, în seara de Ovidenie, am înțeles că, în satul Cerdac, colectivitatea sătească își comemorează pe cei plecați dincolo, ca și pe vremea când noi eram copii, iar părinții noștri se îngrijeau de toate acestea.

În acest sat frumos, cu oameni harnici, buni și cuminiți, lumea creștină ortodoxă, așa cum am cunoscut-o în vremurile de demult și cum continuă și astăzi, păstrează vie amintirea celor care au fost înaintașii lor și duce mai departe un cult al moșilor și strămoșilor îndătinat prin practicarea unor obiceiuri apucate de la ei. Ei cred în legătura spirituală cu cei plecați, iar acest complex de meditații și reflecții asupra trecerii pe celălalt tărâm nevăzut, de factură religioasă populară, s-a transmis de-a lungul existenței noastre pe pământ.

Ei cred că morții, după plecarea lor din această lume, devin niște duhuri care se interesează de soarta celor rămași, mai departe pe pământ, așa cum spun versurile dintr-un epitaf de pe o cruce din celebrul Cimitir vesel din Săpânța: „Eu de-acasă am plecat / Și trei copii am lăsat / Ion, Toader și Ileană / Și femeia grav bolnavă.” (Pamfil Biltiu, Ion Stan Pătraș și zestre sa artistică, Baia Mare, Editura Ethnologica, 2008). Se mai crede în popor că „peste pragul ferestrei, prin chenarul acesteia nu circulă decât sufletele înaintașilor pieriți, când se bucură de ofrandele primite. Oamenii nu trec acest prag decât cu privirile.” (Virgil Vasilescu, Spațiul sfânt al casei noastre, în Semnele pământului – cultură și civilizație carpatină, București, Editura Arhetip-RS, 1996). Se mai crede că sufletele oamenilor părăsesc trupul în timpul morții, pleacă în

lumea cealaltă nepământeană, de unde revin periodic în lumea celor vii. De aceea credința în duhuri este strâns legată de cultul strămoșilor.

Îmi amintesc bine de vremea când, fiind destul de mărișoară, mergeam cu tata la arat. Eu purtam văcuțele de frânghie, pe brazdă, iar el ținea de coarnele plugului. Ne odihneam din când în când și priveam peste arătura deja făcută. Și-mi plăcea mult să privesc pământul proaspăt întors. Tăticu’ Constantin îmi spunea atunci „Duhul pământului râde. Se bucură”. Adică se bucura de reînvierea naturii, de un nou început întru rodnicia pământului și bunăstarea celor vii. Acela era un duh benefic, protector și-i îmbrățișa și pe morții noștri. Peste ani și ani, am înțeles, ascultându-l pe Pamfil, că „morții sunt considerați sămânță cu puteri nutritoare și crescătoare”, între lumea celor vii și a celor dispăruți creându-se mereu o punte de legătură spirituală.

Comemorarea morților ține în bună parte de calendarul creștin, în zilele care preced, mai ales, sărbătorile mari din cele patru anotimpuri ale anului, iar ziua cea mai potrivită pentru ofrandele date pomană pentru sufletele celor duși este ziua de sâmbătă. În fiecare zi poți da de pomană, dar cea mai bine primită de Dumnezeu este cea făcută sâmbăta, fiind considerată ziua morților. Pomana este pregătită de obicei din mâncăruri, băutură, în vasele procurate pentru acestea, sau chiar îmbrăcăminte, într-un cadru ritual religios, de către urmași.

Aceste ritualuri de comemorare a morților sunt foarte bine păstrate și astăzi pe Valea Slănicului, în satul în care am crescut. În acea vreme așteptam cu mare nerăbdare zilele „Moșilor” pentru că începusem a înțelege ceea ce înseamnă pentru sufletele celor care deja plecaseră din familia noastră dincolo. Iubeam amintirea lor și credeam că se bucură că primeam moși pentru sufletele lor.

Potrivit opiniei lui Simion Florea Marian, că „pe lângă pomenirile și jertfele ce se fac și se aduc pentru cei de curând repauzați, mai există la români încă și un altfel de pomenire și jertfă, care se face și se aduce în unele zile anumite de peste an, și nu numai pentru cei repauzați curând, ci fără de-

osebire pentru toți morții din familie.

Această pomenire și jertfă, care constă mai cu seamă întru trimiteră de bucate și băuturi, precum și a unor obiecte menite pentru mâncare și de băut apă, pe la vecini, pe la neamuri și mai ales copiilor sârmani de sufletul morților se numește pretutindeni, în toate țările locuite de români, „Moși”. (Simion Florea Marian, Sărbătorile la români, vol. I, București, Editura Fundației Culturale Române, 1994).

Rânduială creștină, la noi în sat, începe cu „Moșii de iarnă”. Această zi de pomenire nu are o dată fixă, ea fiind stabilită în calendar în acord cu Paștile, dar știm că întotdeauna este în sâmbăta de dinaintea lăsatului de sec de carne, adică înainte de săptămâna albă. Cândva la „moșii de iarnă” mamele și bunicile noastre pregăteau ofrande pentru sufletele morților din mâncăruri specifice sezonului rece, adică cu carne, sarmale, răcitură, și ce mai puteau, pe care le puneau în străchini de lut smălțuite, farfurii sau talgere, cu lingură de lemn, pâine și plăcintă sau cozonac, numai să fie ceva dulce. Alături erau ulcelele de lut, căni sau altfel de oluri în care era băutura: apă, vin.

Acasă, mama noastră Ileana și mama bună „Gavriloaia” făceau mai totdeauna și tăieței de casă cu lapte, din care primeam, mai întâi, noi de pomană. La toate acestea frumos aranjate se puneau câte o lumânare, apoi se tămăiau, timp în care se spuneau rugăciuni, de obicei „Tatăl nostru”. Numai după ce era încheiat acest ritual, erau „moșii” luați într-o coșarcă grozășteancă, cu câte un prosop sau o batistă mai mare, și mergeam cu pomenile pe la vecini, rudeni mai apropiate de casă și pe la familii cu copii. Când se da pomana, se așezau vasele pe pământ, pe pânzătură, se aprindea lumânarea și se spunea: „Pe lumea asta să fie al tău, pe lumea cealaltă pentru sufletul lui tata moșu Gheorghe”, iar cine primea zicea „Dumnezeu să primească” și „Bodaproste”. Astăzi în sâmbăta moșilor de iarnă lumea merge și la biserică cu ofrande iar preotul face o citire a pomelniceilor cu toți morții, sfințește mâncarea și băutura, după care se împart la oame-nii prezenți la ritual.

Sâmbetele morților din Postul mare se încadrează în calendarul pregătirilor creștinești pentru marele eveniment religios „Învieră Domnului Iisus Hristos”. Ultima sâmbătă a morților „Sâmbăta lui Lazăr” este și încheierea postului Paștilor, fiind în ajunul Floriilor. Aceste pomeniri se fac întotdeauna la biserică, cu slujirea și sfințirea jertfelor și pomenirea tuturor morților.

„Mucenicii” au o dată fixă în calendarul creștin ortodox, 9 martie, fiind considerați în popor ca „Moșii de primăvară”, comemorând astfel amintirea celor 40 (44) de sfinți din Sevastia, soldați omorâți pentru credința lor. Mucenicii sau sfințisorii sunt niște forme din aluat modelate în spirală, rotunde, de formă umană. La noi în sat, ca mai în toată Moldova, aceștia sunt făcuți sub formă de opt, care după ce-i scoți din cuptor îi treci prin miere de albine și-i încarci bine cu miez de nucă măcinat. Fiecare familie face mai mulți sfințisori, din care duce la biserică, să fie slujiți și dați de pomană, dar o parte se dau acasă la cei din familie. Bărbații obișnuiesc să spună că beau 40 de pahare cu vin la Mucenici. Așa zicea și tăticu’.

„Paștile” este o sărbătoare a luminii, întreaga natură trăiește învierea și reînvierea. „Hristos a înviat” este rostirea pe buzele tuturor oamenilor. Se bucură cu toții împreună, dar chiar în bucuria lor cea mare nu-i uită pe cei plecați în lumea umbrelor. În partea Moldovei, pe Valea Slănicului, se păstrează obiceiul de a merge la morminte a doua zi de Paști, la Cerdac, și a treia zi la cimitirul din Slănic. Noi zicem „Scoatem la capu’ morților de Paști”. Se pregătesc tăvi sau alte platururi cu pască, cozonac, ouă roșii, băutura, care se așează pe pământ, lângă cruce. Se aprind lumânări care ard pe mormintele îngrijite și cu multe flori de primăvară înflorite. Zici că ești în rai. Toată lumea este prezentă în cimitir, nu numai ortodocși, ci și catolici, rude venite mai de departe. Este o întâlnire de reculegere lângă morminte, o comuniune spirituală între cei vii și cei morți, dar și de bucuria revederii unor prieteni sau rude. După slujbă, vine preotul Ilie Cătălin singur sau însoțit de pr. Ilie Mîrcea, tatăl, și pr. Ilie Valentin, fratele. În cimitir, se trece pe la morminte, se citește pomelnicul, se stropesc cu vin sfințit toate mormintele. De la începutul până la încheierea ritualului, clopotele bat neîntrerupt. Apoi bucatele sfințite se împart la copii, oameni bătrâni, nevoiași, ne-

muri. Mai ales la partea bărbătească se dă câte un pahar de vin. Numele celor pentru care dai sunt rostite înaintea de a da de pomană.

La Ispas, la șase săptămâni de la Paști, se face la biserică, în casa praznică, o masă de pomenire a eroilor, soldații pieriți în războaie, dar și pentru toți morții. Atunci se aduc ofrande, pască, cozonac, prăjituri, ouă vopsite, roșii și albastru sineliu, simbolizând „Înălțarea lui Iisus la cer”.

„Moșii de vară” cad în zi de sâmbătă, în ajun de „Duminica mare a Rusaliilor”, neavând o dată fixă în calendar. În anumite zone se mai numesc „Moși de Rusalii”. În satul meu, demult, urmau același ritual în pregătirea lor, ca și la moșii de iarnă, dându-se de pomană doar de acasă. Astăzi se duc jertfe pentru morți și la biserică.

Fiind perioada coacerii cireșelor, moșii de vară sunt aproape nelipsiți de aceste fructe. La toarta ulcelelor sau cănilor se prindeau cercei sau mănuchiuri de cireșe, câte un covrig sau colăcel. Mămica obișnuia să pună în apa din vase câte un fir de bujor înflorit. Alte femei puneau crenguțe de trandafir. Îi așteptam cu mare nerăbdare, mai ales că era cald și puteam să mergem mai ușor să ducem moșii la vecini sau neamuri. La biserică, azi, se duc jertfă cozonac, gogoși, prăjituri, cireșe, legate în mănunchiele, și alte fructe care se găsesc de cumpărat. După săvârșirea slujbei de pomenire a tuturor morților și sfințirea pomelnicilor, ele se împart la credincioși. Moșii sunt pregătiți de cine poate, după posibilități. „Și o pâine dacă o dai de pomană, sfințită, este primită. Nu contează ce dai, doar cum dai și cui dai, ca să fie primit pentru sufletul celui plecat în cealaltă lume” îmi spunea Ana. Pe Valea Slănicului, începând de la Sî-Medru, apoi Sf. Arh. Mihail și Gavril și sfârșind cu Ovidenia, oamenii se îngrijesc și de sufletele celor plecați pe ceie lume. Acum, când au încheiat muncile câmpului, când roadele pământului le-au umplut gospodăriile, desigur, pot pregăti praznice pentru morții lor. Mulți din sat fac pomeni acasă, cu multe mâncăruri pregătite, supe, ciorbe, sarmale, pilaf cu friptură, cozonac, vin și alte băuturi, colaci care se dau împreună cu lumânări aprinse. De obicei la aceste mese de pomană sunt chemați oamenii din partea satului unde trăiește familia care face praznicul, dar vin și mai de departe din sat, rude și mulți copii. Preotul stă la masa de pomană, slujește și sfințește fiecare rând de mâncare pusă

pe masă, mănâncă împreună cu mesenii. Din „paosul”, vin slujit beau toți din casă și rudele foarte apropiate familiei. La sfârșit preotul spune un cuvânt de mulțumire către Dumnezeu să fie primite jertfele aduse pentru sufletele celor morți. Se mai pregătesc vase cu toate felurile de mâncare pregătite pentru pomană, care la fel sunt slujite și date de obicei femeilor ostenitoare, care au ajutat. Se fac și parastase de pomenire, la biserică sau în cimitir, care urmează același ritual. La biserică se obișnuiește ca lumea să ducă spre pomenirea sufletelor morților ofrande din roadele grădinilor, fructe mai ales culese curând, mere, pere, gutui, struguri. Aceste praznice mai sunt considerate ca „Moși de toamnă”.

În calendarul popular în ajunul sărbătorii „Intrarea Maicii Domnului în biserică”, fiind ca hotar între toamnă și iarnă, oamenii satului se întâlnesc, la biserică, pentru comemorarea sufletelor celor adormiți, în seara de Ovidenie. Acest ritual creștinesc se individualizează între celelalte pomeniri prin aceea că se aprind lumânări albe pe morminte, pe ofrandele aduse pe masa de pomenire: cozonac, gogoși, plăcinte cu mere, preparate de post, fructe, vin fiert, bere, suc de fructe, care, după slujba de pomenire cu citirea pomelnicilor de către preot, sunt date credincioșilor de pomană. Lumânările aprinse date de pomană reprezintă „lumina de veci care nu se va stinge niciodată pe lumea cealaltă”, îndeosebi pentru sufletele celor morți fără lumină (în accidente, înecați, copii nebotezați). Ceea ce copleşte cel mai tare sufletul omenesc este arderea în noapte a lumânărilor albe în întreg cimitirul, prin care, poți crede, își dau mâna cei vii cu cei morți. Fie în veci amintirea lor binecuvântată!

Și astfel am ajuns de unde am pornit. Oamenii din satul meu merită recunoștință prin tot ceea ce dovedesc a fi pentru lumea din jur, dar mai ales pentru amintirea moșilor și strămoșilor noștri. Surorile mele, Ana și Eugenia și toți din familia noastră, alături de lumea credincioasă din sat, duc mai departe aceste obiceiuri de celebrare a sufletelor morților, păstrând tradiția locului unde s-au născut, crescut și trăiesc și astăzi. Bunul Dumnezeu ne ajută pe fiecare.

Mulțumiri din tot sufletul surorii mele Ana pentru informațiile lămuritoare, acolo unde am mai avut nevoie de ajutor.

Maria BILȚIU

Dumitru Dan, campionul mondial neegalat încă

N. 13 iulie 1890, în Buhuși, județul Bacău – m. 4 decembrie 1978, la Buzău. **Profesor, geograf, globe-trotter.** Fiul Mariei și al sanitarului Tudorache Dan, în același timp cântăreț la strună. Urmează Școala Primară în localitatea natală, după care este elev al Liceului „Ferdinand” din Bacău. În primăvara anului 1910, pe când era student la Facultatea de Geografie din Paris, se decide să intre în competiția lansată de Touring Club de France, care oferea 100.000 de franci celor ce reușeau să parcurgă tot atâția kilometri pe jos. I se alătură Gheorghe Negreanu, Alexandru Pascu și Paul Pârvu, studenți în capitala Franței, care de comun acord hotărăsc drept punct de plecare Bucureștiul, iar ca dată ziua de 1 aprilie. O altă decizie a fost aceea de a purta, pe tot traseul, costume naționale românești și de a prezenta în popasurile de pe traseu muzica și dansurile specifice poporului nostru. Obligați de regulament să meargă zilnic cel puțin 10 ore, au pornit cu elan spre Brașov, iar de aici, prin Budapesta, Viena, Copenhaga, Oslo, Stockholm, Helsinki, Petersburg, Moscova, Tula, Tbilisi și Astara au ajuns, după șapte luni, în Asia, parcurgând în medie cam 40 de kilometri pe zi. Intrând în vechea Persie, pentru a poposi la Teheran au ales drumul ce însoțea Marea Caspică și, pe urmă, văile Munților Elburz. Prin Hamadan și Kermanshah s-au îndreptat apoi spre Bagdad, unde au poposit mai mult pentru a se reface și a cunoaște mai bine obiceiurile locului. În trecere prin Kermanshah fuseseră, într-un fel, inițiați de negustorul Fazwi Ibrahim, care, la rândul lui, se oprise, cu ceva ani în urmă, în porturile Constanța și Brăila. Primul exercițiu de mers pe puntea unui vas, conform ace-

luiși regulament, l-au avut pe fluviul Eufrat, între Feludja și Meskena, iar de aici spre Alep, orașul celor 100 de moschei, au însoțit o caravană. Urmând drumul comercial de la poalele Munților Liban au ajuns la Damasc, dar cu gândul la Orașul Sfânt, Ierusalimul, unde s-au închinat pe Golgota Mântuitorului și au plecat spre Canalul de Suez, prin El-Kantara și Ismailia. Pășind pe cel de-al treilea continent, Africa, s-au oprit în Cairo pentru a vizita muzeele, la vestitele piramide și vestigiile arheologice de la Luxor și Karnak, apoi, de-a lungul Nilului, au luat calea spre Wadi Halfa, cu un popas benefic la Assuan. Obişnuți deja cu arșițele și clima aspră, au parcurs 300 kilometri din deșertul nubian pentru a atinge Abu Hamed, după care au revenit pe malul Nilului, mergând spre Atbara. Cu o nouă caravană au pornit spre Marea Roșie, la Port Sudan îmbarcându-se pe un vas cu pelerini ce aveau ca țintă Mecca. Debarcați în Peninsula Arabia, au revenit pe continentul asiatic pentru a parcurge alți 1700 kilometri, trecând prin Adenul contrastelor și trăind tot felul de experiențe, ca mai peste tot, de altfel, din Zanzibar și Madagascar, până în Australia, Sri Lanka și India. La Sidney, Colombo, dar cu preponderență în Bombay, acestea aveau să ia turnuri neașteptate, întrucât după o inițiere în

ceremonia fumării opiuului, petrecută în casa unui rajah indian, Alexandru Pascu a clacat, intoxicându-se și murind printre străini. Rămași în trei, expediționarii români n-au disperat, ci au continuat cu o și mai mare ambiție ducerea la îndeplinire a proiectului, traversând întreaga Indie, pe la Alhabad, Benares, Patna și Calcutta, pentru a lua apoi din nou calea apelor, de data aceasta făcându-și norma de kilometri pe vasele ce au traversat Oceanul Indian și Atlanticul. După escale la Cape Town, Matadi, Libreville, Cotonou, Accra, Monrovia, Freetown și Dakar și-au încrucișat pașii cu locuitorii Insulelor Canare, trecând prin Gran Canaria, Santa Cruz de Tenerife, Taracontă și Puerto Orotova, cea mai tulburătoare aventură fiind, de departe, ascensiunea pe muntele vulcanic Teide de Tenerife, cu o înălțime de 3710 metri. După aproape doi ani de pelerinaje pe meridianele a trei continente, la începutul anului 1912 au debarcat la Rio de Janeiro, în Lumea Nouă, unde au fost întâmpinați de sute de sportivi și gazetari, pe care i-au încântat cu frumusețea folclorului nostru, dar și cu vestile despre țara de proveniență și nelipsitele peripeții de pe lungul traseu. Urmează alte popasuri prin capitalele statelor sud-americane, după trecerea prin Asunción, Montevideo, Buenos Aires, Santiago de Chile, La Paz, Lima, Quito și Bogota urcând, pentru 27 de zile, la bordul transatlanticului „Rangoon”, care avea să-i ducă în Țara Soarelui, Japonia. În vară erau deja debarcați la Yokohama, de unde s-au îndreptat spre Tokyo, minunându-se a câta oară de obiceiurile orientale și de arhitectura pagodelor și castelurilor nipone. Din patria samurailor și a haijinilor au ajuns după

alte câteva săptămâni în Hong Kong, având ca țintă altă capitală imperială, Pekinul. Străbătând potecile Munților Nanling, micul grup avea să cunoască o altă experiență tragică, Gheorghe Negreanu alunecând într-o prăpastie și decedând a doua zi din pricina multipelor fracturi. Îndoliați iarăși, cei doi au avut tăria să nu renunțe și din multimilenara Chină s-au îndreptat spre Canada, apoi spre Statele Unite și Mexic. De la Tampico s-au îmbarcat pentru Gibraltar, pentru a porni pe urmă pe jos spre Africa de Nord și a reveni în Europa prin Sicilia. Din Italia, traseul a inclus Elveția, Franța, Belgia și Olanda, unde, la Amsterdam, s-au îmbarcat pentru Anglia, străbătută la pas de la Dover la Glasgow. Le-au trebuit apoi doar zece zile pentru a ajunge, la bordul transatlanticului „Aquitania“, în Quebec, dar șase luni pentru a atinge Golful Mexic, întrucât traversând pământul canadian au făcut popasuri în marile orașe americane Chicago, Cincinnati, Pittsburgh și New York, unde au susținut, de fiecare dată, spectacole. Aproape epuizat și ros de reumatisme, la Jacksonville, Alexandru Pârnu a fost silit să se interneze în spital, astfel că buhușeanul nostru s-a văzut pus în situația de a salva onoarea întregului grup și, implicit, a țării, al cărei mesaj l-a dus în lume. Ajuns de unul singur în portul mexican Tampa, s-a îmbarcat pe vasul „Mascotte“ spre Cuba, intrând în Havana la 18 ianuarie 1915 și fiind, peste numai trei zile, invitatul președintelui Maria Garçia Menocal. A rămas în insulă aproape o lună, ajungând până în provincia Oriente și donând Muzeului din Santiago de Cuba un frumos costum național românesc. La bordul unui pachetot a ajuns cu bine la Port-au-Prince, în Haiti, de unde a luat calea spre Jamaica, Republica Dominicană, insula Puerto Rico și puzderia de insulițe din Antilele Mici, cu popasuri de la St. Christopher la Curaçao. Ruta sud-americană a mai

inclus Venezuela, de la Caracas navigând cu un transatlantic spre Portugalia, de la Lisabona luând drumul direct spre casă, unde a ajuns spre sfârșitul anului. Parcursesese deja 96.000 kilometri, dar intrarea României în război era cât pe ce să-i dea peste cap toată truda unei jumătăți de deceniu, abia în 1923 finalizând ambițiosul proiect, pe un traseu stabilit de organizatori. În iunie intra glorios în Paris, după ce trecuse prin Iugoslavia și Italia și lăsase în urmă, consemnate în jurnalele de bord, pline de înscrisuri și ștampile, 74 de țări și 1500 de localități

Dirijorul Mihai Drîmbe

N. 25 iulie 1925, în comuna Husasăul de Tinca, județul Bihor – m. 17 iulie 1990, la Buhuși, județul Bacău. **Profesor, dirijor.** Provenind dintr-o familie numeroasă, cu opt copii, își începe studiile primare și gimnaziale în satul natal, după absolvirea acestora înscriindu-se la Școala Militară de Muzică din București, unde va face și primii pași în cariera artistică. Din 1950 s-a stabilit la Buhuși, funcționând întâi ca dirijor al Ansamblului artistic „Suveica“, iar după absolvirea Conservatorului „George Enescu“ din Iași, ca profesor de muzică la școlile și liceul din oraș. În această calitate a înființat și condus corul și orchestra Școlii Medii, corul Liceului „Ion Borcea“, formația corală a Casei Pionierilor, corul Sindicatului Învățăământ și corul Fabricii de Postav, cu care a participat la toate festivalurile artistice județene, interjudețene sau naționale de profil, oferind numeroase spectacole, ce s-au impus prin înalta ținută artistică, sobrietatea și eleganța repertoriului, răsplătite nu doar de aplauzele publicului, ci și cu nu mai puțin de 43 de diplome, medalii și titluri de laureat. Cu apreciatul cor al Fabricii de Postav a obținut, între altele, premiul I la ediția inaugurală a Festivalului „Ciprian Porumbescu“ de la Suceava (1970), alte premii II și III, mențiuni și mențiuni speciale la etapele republicane ale Festivalului Național „Cântarea României“ și la diverse confruntări artistice de

de pe toate meridianele lumii. În-mânat în cadrul festiv, premiul de 100.000 de franci i-a răsplătit nu numai perseverența, ci și calitățile morale și fizice ieșite din comun, rolul de ambasador al culturii și sufletului românesc, ilustrate și de premierul francez, care l-a invitat la sediul Guvernului. Revenit în țară, profesorul și-a văzut la fel de conștiincios de munca la catedră, stabilindu-se la Buzău și împărțind tuturor inedita aventură. A stabilit, de altfel, prin cele peste 2000 de conferințe susținute, și în această direcție un record greu de atins.

amatori. În perioada 1972-1974 a condus corul studenților Universității „Al. I. Cuza“ din Iași, cu care a obținut în 1974 titlul de laureat al Festivalului Artei Studentești de la Timișoara. Un an mai târziu a înființat și condus apoi, timp de un deceniu, Fanfara Grupului Școlar Textil Buhuși, ce s-a numărat printre laureații Festivalului cultural-artistice al elevilor „Litoral“ și protagoniștii unor animate spectacole găzduite de scenele băcăuane. În peregrinările sale prin satele Blăgești, Cornișa, Zănești, Podoleni a cules perle ale folclorului din zonă și a câștigat zeci de oameni pentru cântec, conducând formații corale de elevi, muncitori, țărani, studenți și cadre didactice. S-a numărat printre animatorii Cenaclului artistic „Orizont“ din Buhuși, a compus și prelucrat mai multe piese corale, *Doină și joc* fiind inclusă în antologia *Inscripții la Cântarea României* (Consiliul Județean al Sindicatelor, Bacău, 1978), iar melodia *Albastră e marea* devenind leit-motivul Festivalului Coral „Mihai Drîmbe“, înființat în 1997 de Asociația Culturală „Renașterea“ din Buhuși spre a-i cinste memoria. Pentru îndelungata și bogata sa activitate dirijorală și compozistică a fost distins cu Ordinul „Meritul Cultural“, clasa a III-a, secvențe din sutele de concerte pe care le-a dirijat fiind adesea televizate.

Universitarul Neculai Galan

N. 11 august 1935, în comuna Motoșeni, județul Bacău. **Profesor universitar.** Fiul Mariei (n. Banu) și al lui Alistir Galan. Școala primară a început-o în satul Ursa, comuna Motoșeni, absolvind cele patru clase, cu toate vicisitudinile războiului, în 1946. Din pricina secetei, a foametei și a greutăților familiale datorate efectelor celei de a doua conflagrații mondiale, a fost silit să-și întrerupă studiile timp de trei ani, după care a urmat gimnaziul la Școala Burdusaci, din comuna învecinată. În 1951 a fost admis la Școala Medie „Gheorghe Roșca Codreanu” din Bârlad, iar la absolvire, în 1954, a reușit la examenele de selecție pentru Facultatea de Electrotehnică din cadrul Universității Politehnice București. Și-a luat licența în 1959, cu lucrarea *Proiectarea generatorului sincron de medie putere*, fiind reținut preparator la facultatea ale cărei cursuri tocmai le terminase. Între 1961 și 1967 e asistent universitar, în aceste două perioade elaborând și conducând lucrări de laborator, de proiectare a mașinilor electrice destinate studenților, de cercetare științifică, efectuând totodată încercări experimentale pentru omologarea unor tipuri de motoare electrice. Valorificând experiența acumulată, în 1963 a început să publice în reviste de specialitate din țară și străinătate, debutând în numărul 1 al **Buletinul Institutului Politehnic** București, cu lucrarea *Cuplurile asincrone la motoarele sincrone reactive cu poli masivi*, și numărându-se printre colaboratorii selectați pentru redactarea volumelor II (1965), III (1966) și IV (1967) ale *Dicționarului Enciclopedic Român* (Editura Politică). Din toamna anului 1967 a primit dreptul de a preda cursul de Mașini și acționări electrice la

Facultatea de Energetică, iar în 1970 a fost numit, prin concurs, șef de lucrări, apoi lector universitar. Peste doi ani își susține examenele de doctorat, obținând titlul de doctor inginer în specialitatea mașini electrice, cu teza *Contribuții la teoria și proiectarea motoarelor de curent alternativ cu armături masive*. Editorial a debutat în anul 1974, când Editura Tehnică i-a publicat volumul *Motorul electric cu histerezis*, acestuia adăugându-i-se, în timp, *Mașini și acționări electrice* (Institutul Politehnic București, 1974), *Mașini electrice - îndrumar de laborator* (idem, 1977), *Mașini electrice*, vol. I și II (idem, 1980), *Mașini electrice*, vol. I (*Probleme*), vol. II (*Proiectarea transformatorului*), vol. III (*Proiectarea motorului asincron trifazat*) - idem (1987), precum și volumele, semnate în colaborare cu alți specialiști, *Mașini electrice* (Editura Didactică și Pedagogică, București, 1981), *Mașina asincronă - proiectare* (Institutul Politehnic București, 1982), *Mașini electrice și Acționări electrice. Teorie și aplicație* (ambele, Editura Printech, București, 1999). În 1977 a fost titularizat conferențiar, iar în 1990, profesor universitar la Catedra Mașini, materiale și acționări electrice a Facultății de Electrotehnică, preocupându-se îndeosebi de domeniile micromotoarelor în sisteme automate, de metodele matematice ale mașinilor de curent alternativ, de optimizarea conversiei electromecanice a energiei și de sistemele de acționare electrică cu motoare asincrone. Tot din 1990 e și conducător de doctorat, calitate în care a acordat deja 8 titluri de doctor și are în studiu alte 6 teze. În perioada 1995-1998 a fost, concomitent, coordonatorul proiectului de

cooperare europeană TEMPUS – MJEP 09538 – 95, cu tema *Conversia energiei*, la care au participat Universite „Paul Sabatier”, Centre de Physique de Plasmas et Applications de Toulouse (Franța), Helsinki University of Technology, Faculty of Electrical Engineering (Finlanda), Universidad Politecnica de Valencia, Departamento de Ingenieria Electrica (Spania) și National Technical University of Athens, Department of Electrical and Computer (Grecia). La aceste universități au efectuat studii în domeniul conversiei energiei peste 70 de studenți, doctoranzi și profesori din Universitatea „Politehnica” București, rezultatele apreciate favorabil de parteneri aducându-i, pe 23 februarie 1998, Diploma de Onoare, conferită de instituția bucureșteană. Succesul de care s-a bucurat proiectul a condus la includerea sa în programul SOCRATES, în cadrul căruia a susținut cursuri pentru profesorii și studenții de la Universitățile amintite din Toulouse (1999, 2001) și Atena (2000), precum și la desemnarea în calitate de coordonator a două proiecte **Leonardo da Vinci**, de data aceasta cu cele două Universități din Franța și Spania, cărora li s-a alăturat Dartington College of Tehnology din Anglia. Derulate în perioada 2000-2001, acestea au avut ca teme *Formarea continuă în domeniul conversiei energiei* și *Energii curate* și au permis unui număr de 18 cadre didactice bucureștene să efectueze deplasări de documentare, prestația lor fiind și cu această ocazie bine cotată. Împreună cu Universitatea Politehnică din Valencia a organizat, la București, două ediții pentru Universitatea de Vară ASEC (1997, 1998), la

care au participat universitari din mai multe țări, ce și-au văzut, la sfârșitul fiecărui ciclu, lucrările publicate în volumele editate special cu acest prilej. A mai fost, totodată, inclus în proiectele TEMPUS, fiind prezent câte trei luni la Universitățile partenere din Atena (1993), Toulouse (1996) și Valencia (1997, 1998), unde a efectuat studii legate de modelele matematice ale mașinilor electrice de curent alternativ, de stabilitatea sistemelor de acționare electrică și de câmpurile electromagnetice. În paralel cu preocupările didactice a desfășurat o susținută activitate științifică, în urma căreia au rezultat peste 100 de lucrări publicate în volumele principalelor manifestări naționale (Conferința Națională de Acționări Electrice, Simpozionul de Mașini Electrice Asociate cu Conversoare Statice, Institutul de Marină Civilă, Conferința de Mașini Electrice, ELECTROMOTION) ori internaționale (International Conference on Electrical Machines, International Conference on the Evolution and Modern Aspects of Synchronous Machines, International Symposium on Technological Innovation in Guided Transports, Symposium on Power Electronics, Electrical Drives, Advanced Electrical Motors, European Conference on Power Electronics and Applications, Electrical Vehicle System, International Conference on Electrical Drives, International Aegean Conference on Electrical Machines and Power Electronics, International Symposium on Electromagnetic Fields in Electrical Engineering, Journées Tunisiennes d'Electrotechnique et d'Automatique, International Conference on Optimization of Electric and Electronic Equipment), dar și în prestigioasa revistă americană **IEEE – Transaction on Energy Conversion**,

în alte publicații din Londra, Zurich, Kusadasi, Adelaide, Brighton, Taormina, Capri, Istanbul etc. Subiectele sale legate de sistemele de excitație ale mașinilor sincrone ori de cele de acționare cu mașini asincrone, de modelele matematice ale mașinilor de cu-

rent alternativ, de transductoare, câmpuri magnetice în medii conductoare și micromotoare electrice au atras atenția multor specialiști, care au citat studiile publicate în volume de sinteză și importante lucrări de specialitate.

Profesorul Ioan Grigoriu

N. 22 august 1910, în Bacău – m. 8 aprilie 1992, la Bacău. **Profesor.** Fiul comerciantului Măgărdici Grigoriu și al Aureliei (n. Dima). A copilărit pe fosta stradă Armenească, într-o casă ce dăinuie și azi, construită în 1904 de tatăl său și frecventată de-a lungul timpului de importante personalități ale spiritualității băcăuane și nu numai. Urmează studiile secundare în orașul natal, după care se înscrie la Liceul „Ferdinand I”, ale cărui cursuri le absolvă în 1928. Are preocupări literare încă de pe băncile liceului băcăuan, în anii 1926 și 1928 obținând premiile II și, respectiv, I la concursul pe țară al Societății Științifice Literare „Tinerimea Română”. Sprijinit de părinți, în perioada 1928-1933 studiază în Franța, urmând în paralel cursurile Facultății de Istorie-Geografie și pe cele ale Facultății de Litere, secția franceză, din cadrul Universității Sorbona. Își definește apoi studiile în țară, în 1936 luându-și licența în filologie modernă la Facultatea de Litere și Filozofie din Iași, cu calificativul „cum laude”, iar un an mai târziu absolvind și Seminarul Pedagogic Universitar, lucrarea sa *L'actualité de Voltaire* fiind notată cu 10. Tot în 1937 se clasează primul pe țară la examenul de capacitate pentru profesorii secundari, fiind numit profesor suplinitor de franceză la Liceul Comercial din Bacău. După un an a devenit profesor titular provizoriu la aceeași instituție, iar de la 1 aprilie 1942, profesor titular definitiv. La 1

septembrie 1946 s-a transferat la Liceul de Băieți Nr. 1, unde va activa până în 1963, când devine lector la Institutul Pedagogic din Bacău. Între anii 1948 și 1953 a fost directorul liceului, încă din primul an deschizând internatul acestuia pentru fiii de țărani și sprijind, prin îndrumări permanente și confecționarea de material intuitiv, activitatea Școlii Elementare din Secuieni. Ca responsabil al cursurilor pentru pregătirea ofițerilor, organizate de Ministerul Forțelor Armate și Ministerul Învățământului, apoi ca director al primei Școli Serale de Ofițeri, a îndrumat instruirea acestor cadre mai mulți ani. Preocupat în permanență de modernizarea învățământului a folosit pentru prima oară magnetofonul la ore, cercetările efectuate cu acest prilej făcând obiectul unor comunicări în cadrul cercului pedagogic de specialitate. Pentru uzul cadrelor didactice a tradus, de asemenea, fragmente din *Metodica limbii franceze* de Andrievskaia și Mihailova, în perioada când la noi nu exista un astfel de manual. În cadrul Institutului Pedagogic, pe lângă activitatea de la cursuri și seminarii, a îndrumat studenții să folosească bibliografia de specialitate în limba franceză și a inițiat schimburi de experiență cu lectori de la Brașov și Iași, utilizând filme comentate, material bibliografic francez și alte metode ce au revigorat cercurile științifice și activitatea catedrei. S-a implicat,

totodată, în munca obștească, sprijinind activitatea de alfabetizare și activând în tot felul de comitete, fiind, între altele, președinte de sindicat și al Comisiei de judecată de la Institutul Pedagogic, membru al Comitetului Orășenesc al ARLUS și al Comitetului de Cultură și Artă, director al cursurilor de limbi străine din cadrul Universității Populare. Ca unul ce în tinerețe scrisese poezie, nuvele și un început de roman, a frecventat întrunirile Cenaclului literar „George Bacovia“, susținând conferințe și referate. A debutat, de altfel, încă din 1928, când în revista **Încercări** a publicat articole despre Grigore Haralambie Granda și Radu Porumbaru. Ca student, în 1936 a colaborat cu profesorul universitar N. Șerban la redactarea manualului de curs secundar *Histoire de la littérature française, XVIII-ème siècle*, publié d'après les notes prises au cours par I. Grigoriu, Iassy. S-a numărat, de asemenea, printre colaboratorii ziarului **Curentul Bacăului**, iar în perioada 1939-1940 a fost redactor responsabil al revistei **Pătrat**, fondată împreună cu Andrei Mocanu, Th. Fecioru și Dumitru Alistar, oferind propria casă drept sediu al redacției și administrației. Ca și în publicația liceului, aici dă tiparului știri, note, articole, recenzii și cronici, atât cu numele său, cât și cu pseudonimele Ion Roată și AMYD, semnătura sa mai fiind întâlnită în paginile revistelor **Zorile** (1947), **Ateneu** și **Revista de pedagogie**. Pentru noua serie a revistei băcăuane de cultură traduce din Bernard Malamud, Guy Erisman, Marco Antonio Montez de Oca și din poezii iranieni contemporani Nimu, Châmlou, Khânleri și Ahmadi, scrie despre sonetele lui Michelangelo și romanele lui Saul Below, comentează cărți, publică fragmente din comunicările susținute în cadrul

Societăților de Științe Istorice și de Științe Filologice. Editorial debutează în 1967, când a publicat, împreună cu Petre Popescu și Dumitru Zaharia, *Monografia Liceului „G. Bacovia“. 100 de ani de la înființare 1867-1967*. În 1965 editează, sub egida Institutului Pedagogic Bacău, culegerea de texte de limba franceză pentru anul II – *Choix de textes. Moyen Age et Renaissance* –, urmată pestre trei ani de o culegere similară pentru anul III: *Choix de textes. Le XX-ème siècle*. În manuscris au rămas, totodată, monografia *Bacăul de ieri și de azi* și lucrarea *Poezia lui I. Budu, scrii-*

tor băcăuan, care ar trebui valorificate, cu atât mai mult cu cât ele au fost deseori citate, fără însă a ajunge și la îndemâna cititorilor interesați de trecutul Bacăului. Distins în 1967 cu Medalia Muncii, remarcabilul profesor, pensionat în 1972, dar activ până în ultima clipă a vieții, rămâne în istoria învățământului băcăuan ca un eminent dascăl de franceză, dar și ca un om de cultură erudit, ce a lăsat moștenire o bibliotecă franceză impresionantă prin numărul volumelor și valoarea edițiilor princeps, precum și o serie de discipoli ce fac cinste școlii de pe aceste meleaguri.

Poeta Cecilia Moldovan

N. 8 august 1950, în Bacău. **Poetă, traducătoare, dramaturg, eseistă, profesoară**. Este fiica Anei, casnică, și a lui Mihai Pal, liber profesionist, căruia comuniștii i-au confiscat averea și l-au arestat de trei ori, pentru că l-au considerat fiu de chiabur. A copilărit în orașul natal și la Trebeș, unde și-a început studiile la Școala Primară din sat (1956-1960), continuându-le la Școala Generală Mărgineni (1960-1963) și la Liceul „George Bacovia“ (actualul Colegiu Național „Ferdinand I“). După obținerea bacalaureatului, a devenit studenta reputaților profesori Constantin Ciopraga, Gavril Istrati, Grigore Vereș și Ștefan Avădanei, absolvind Facultatea de Filologie a Universității „Al. I. Cuza“ din Iași (1967-1972) ca șefă de promoție a grupelor de română-engleză, cu o lucrare de licență foarte bine cotate: *Elemente de atmosferă/culoare locală în proza lui M. Sadoveanu*. Aceasta i-a dat dreptul să aleagă, la repartiție, școala unde avea să profeseze și, pentru că soțul, medic stomatolog, șef de promoție și el, lucra deja de un an în Bacău, a optat pentru Școala Generală din comuna Nicolae Bălcescu, cea mai aproape de urbea bacoviană. De aici s-a transferat la Școala Generală Nr. 19 din Bacău (în prezent, „Al. I. Cuza“), unde a funcționat ca profesor de engleză 35 de ani (1974-2009), de-

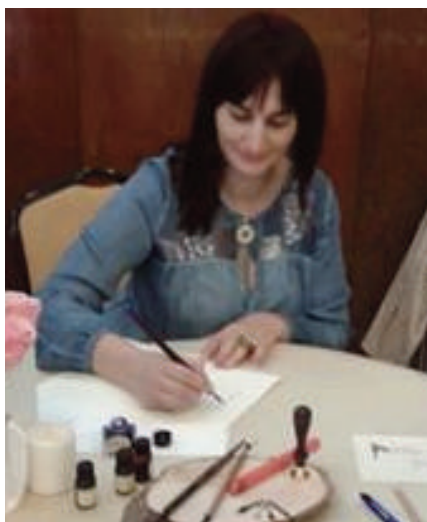
venind director educativ pentru un an (1974-1975), iar apoi șefă de catedră, cerc și arie curriculară. Are o susținută activitate didactică, parcurgând cu succes toate etapele profesionale și obținând, în 1986, la aceeași universitate ieșeană, gradul didactic I, cu lucrarea *Dificultăți în predarea gramaticii engleze*. În intervalul 1993-1997 predă, în completare, la Colegiul „Ferdinand I“, unde fusese și elevă, și are câteva stagii de perfecționare la Iași, Norwich (Anglia, 1994) și Limerick (Irlanda, 2005). Înainte de se fi implementat pe scară largă la noi, susține – teoretic și în practica didactică – învățarea limbii engleze prin mijloace și metode atractive, care „momesc“ elevul, mai mult sau mai puțin motivat pentru studiu, prin activități comunicative, dintre care cele dramatice sunt preponderente, ca și prin muzică și poezie. Preocupată de dezvoltarea creativității elevilor în oră și în afara ei, i-a antrenat în activități didactice și culturale cu această țintă, între acestea numărându-se crearea în echipă mixtă – profesor-elevi – a unor poezii cu formă fixă (haiku, acrostih) sau a unor scenete și piese de teatru, puse apoi în scenă prin antrenarea întregii clase, ceea ce a generat, în ani, o largă implicare creativă. Rezultatele acestor metode de predare

le-a prezentat apoi în lucrări și ateliere cu această temă, între care amintim *From improvisation to drama through Cinderella/Improvizatia dramatică...*, *Parodierea și scrierea unei creații dramatice*, *Poems in weekly pills /Câte o pastilă de poezie pe săptămână* și *Acrostihul – între joc lingvistic și poezie, între livresc și distractiv/The Acrostic – an academic linguistic frolic game or poetry?*. După ce, încă din 1993, a publicat în revista **Romance**, a Universității de Vest din Timișoara, Proiectul de Programă școlară pentru limba engleză *Suggestions for a syllabus focused on the learner's practical needs/Sugestii pentru o programă axată pe necesitățile practice ale elevului*, a împărtășit această experiență atât în cărțile ei, cât și la întrunirile pedagogice și în Conferințele Macmillan și Uniscan, la care a participat (2003-2008). Un alt proiect inițiat a fost, în 2002, cel intitulat *Activitățile dramatice - șansă multiplă pentru dezvoltarea capacităților creative ale studenților / Theatrical Activities - a multiple chance for developing the student's creative strengths*, materializat de data aceasta cu parteneri de la școlile Nr. 7, din Târgu Mureș, și „Antonio Moreira“, din Porto (Portugalia). Un prim pas spre stabilirea unor relații cu instituțiile școlare din străinătate îl făcuse încă din 1994, când a gândit și pus în lucru câteva proiecte comunitare și școlare naționale și europene, începând cu *Making Europe work* (partener, un liceu din East Dereham, Anglia), continuând cu *Vreau să citesc* (1997, partener francez) și sfârșind cu *Dezvoltarea capacităților creative prin activități dramatice* (2002, partener din Oporto, Portugalia). În urma publicării unor articole în revista profesorilor francezi, **Partie Prenantes**, în **Entre nous** și în alte publicații aparținând Asociației de cadre didactice preuniversitare „Equipes enseignantes“, parte a Asociației „Dialogue et cooperation“, afiliată UNESCO, în 1996 devine membră a acesteia. După modelul francez, a

reușit apoi să dezvolte, în 14 ani, o rețea de echipe didactice în Iași, București, Târgu Mureș, Brașov, Constanța și Călărași, pe care le-a implicat în acțiuni și diverse proiecte ce stau la intersecția activităților din școală cu cele din comunitatea aparținătoare, unde exersarea valorilor democratice, în coerență cu cele creștine, au o pondere considerabilă. Colaborarea cu această Asociație centenară, cu ramificații în 41 de țări, i-a deschis accesul la cunoașterea sistemelor educative din școala franceză, europeană și din alte țări, fie prin întâlniri directe, documentație, scriere de articole/informări despre învățământul european, fie prin intermediul celor trei stagii pe teme educative de care a beneficiat, la Paris (1998) și Montpellier (1999). Prestigiul de care se bucură este dat și de faptul că, din 2000, participă în calitate de responsabil național al mișcării la reuniunea cadrelor didactice de pe 4 continente, ca lider al atelierului de lucru „Educația și capcanele globalizării“ oferindu-și, în plus, și serviciile de interpret simultan în/ dinspre 3 limbi (engleză, franceză și spaniolă) profesorilor din Africa, India, Hong-Kong și America latină. La rândul ei, a organizat, la Bacău, două conferințe cu participarea unor cadre didactice europene (2003: *Școala și familia – două lumi paralele?*; 2004: *Impactul educației moral-religioase asupra elevilor*), a participat, în calitate de co-organizator, la Sesiunea națională de cultură comparată: *Romanian and British Culture and Civilization* (Bacău, 2004) și a editat, în 2003, revista de atitudine a profesorilor, **Atitudini**. Și-a pus, totodată, amprenta pe câteva proiecte culturale (1991 – *Vasile Alecsandri, 170 ani de la naștere*; 2002 – **I. L. Caragiale, astăzi**), colaborând în acest sens cu scriitorii băcăuani și membrii Cenaclului „Octavian Voicu“, pe care îl frecventează. În plan literar, amintindu-și că, în studenție, a debutat cu două poezii în revista **Alma mater** (1968), a redebutat cu poeme în **Ate-neu** (2006), publicând apoi traduceri din creația lui G. Bacovia, I. L. Ca-

ragiale, Tomas Transtomer, proză și poezie, unele scrise direct în engleză, în **Antares-Axis Libris, Cafeneaua literară, Citadela literară, Cronica, Ex Ponto, 13 Plus, Plumb, Tecuciul literar și artistic și Spații culturale**. Valorificând textele adunate de-a lungul anilor, în 2006 a debutat și editorial, publicând volumul bilingv, în versiune proprie, *Ages/Vârste* (Prefață de Constantin Dram. Postfață de Mariana Zavatti Gardner, Editura Dram Art, Iași). Acesta a fost urmat de *Nonvirtual* (cu CD, Editura Psychelp, Bacău, 2007 - poezie pentru copii și creații dramatice, în română și engleză), *Piruetă după cursuri (file din jurnalul unei profesoare de engleză)*, Editura Casa Scriitorilor, Bacău, 2010 (eseuri, creații dramatice, poezie, prefață de Grigore Codrescu), *Înger din oficiu* (Princeps Edit, Iași, 2012, poezii, cu o prefață de Daniel Corbu), *Mersul pe cant* (Editura Semne, București, 2012), *Cartea de identitate a privilegiului* (Editura Junimea, Iași, 2013. Prefață semnată de Dan Bogdan Hanu. Cuvânt de însoțire pe coperta a patra Ion Roșioru), *Stele de import* (Editura Ateneul Scriitorilor, Bacău, 2014) și *Și cerul ne era așa aproape* (Cluj-Napoca, Editura Limes, 2015). Inclusă în antologiile *Bacăul cultural - 600. Antologia Plumb, 2008* (Bacău, Editura Ateneul Scriitorilor, 2008), *Pause for a While* (2008, Forwardpoetry, Marea Britanie) și *Sub semnul lui Bacovia. Antologie pentru „mâine și mai mâine“* (Bacău, Editura Art Book, 2015), va mai avea încă multe de spus, atât în domeniul creației literare, cât și în activitatea culturală, unde a animat cercuri/cluburi de poezie, teatru și a organizat spectacole (descoperind elevi talentați – cu unii a lucrat la începutul activității lor – actorul Răzvan Alexa, Andreia Achilov), excursii și tabere de engleză, dar și activități caritative. Creația sa a fost răslătită cu Premiul revistei **Plumb** pentru poezie (2012) și certificată prin titularizarea ca membră a Filialei Bacău a Uniunii Scriitorilor (2014).

G. C. SIMION

Hemoragie

Tu și ultima carte roșie...
Crezi în utopii, în viața de paradă;
eu fotografiez apusuri cu mâna desfăcută
ca acei rebeli de lângă cascadă
care, iar și iar, anesteziază frica.

Hai să rotim armele albe,
până se vor topi imperii de ani!
Nu vom mai îmbătrâni la fel de minunat
dacă vei elibera lilieci din piept
și, la braț cu orașul pe catalige,
vei dansa ștregărește,
ca în vremea holerei.

Cât de hello kitty
am să te îmbrățișez,
fără emoții porționate minimalist!
Aici crești lângă casa puterii;
oamenii, ca și sperietorile, au stoluri de ciori
rotitoare
de aceea își numără galaxiile.

Poate cartea ta e un meteorit
cu papion galben
sau un cuvânt cu hemoragie...

Eu, firesc, despart muntele de trecere
și nădejdea de semn,
atât de tânără lumină
pâlpâie în aburii gurii tale
care scad apoi cresc,
sub golgota despărțirilor.

Manuscris

Desfac din mine aripi

Desfac din mine aripi pe-al cerului crepuscul
Și zbor pe-o geană-n raiul miresmelor trupești,
Adulmec din nectarul fiorului minuscul
Și zbor spre nimbul lunii și-al nurilor cerești.

Despic în falduri norii, scânteii aprind frenetic,
Șarmant sărut parfumul vlăstarului capriciu,
Discret mă pierd în aburi, mă răscolesc patetic,
Tăcut, sub zbor de aripi alung firav supliciu.

Despart de mine vina, o simt cum se-nfiripă,
Seducător mă pierd, m-adun curând agonice
Și vând la târgul sorții nefericita clipă,
Plutesc pe aripi caste, iubind, iubind platonice.

Dorință

Când luna-n cornu-i mândru cu secera-i străluce,
Iar noaptea-n trista-i taină se chinuie-a visa,
Tu, cel ce-nfrânt de-amarul trăirilor caduce,
Zbicești scurgându-ți dorul spre a-l îmbălsăma.

Rănești sub talpa-ți crudă muiată-n neputință,
Timid îți dai o șansă, pierzaniei dispreț,
În sorți te prinzi cu lacrimi, în suflet pui căință,
Când cornul lunii-ți râde din 'naltul cer semeț.

Pierdut de tine-i gândul, vărsat ți-e azi fiorul
Departate zări senine se vor a mai muri,
Dorindu-ți neîmplinirea să-ți fie doar amorul
Din vremi turbate-n caier un dram a mai iubi.

Cam câte indulgențe ar fi de cumpărat?!

...Conced, deci, în virtutea mai vechilor uzanțe:
Sunt vinovat, în parte, de *lied*-u-mi monoton
Că ochiul nu mai prinde policromii, nuanțe,
Și nici urechea, poate, al cântecului son!

Că, într-un fel de transă, delir sau nebulie,
Sfidând cutume, reguli, sfidând pustietăți,
Am ridicat din pulberi o stranie-hardughie
Cârpită, peticită cu reci obscurități...

O stranie-arătare de negură și ceață...
O pleasă plumburie a toamnelor târzii...
Neliniștit, trecutul de sufletu-mi s-agață
Cu cearcăne, cu riduri, edem și dioptrii.

Și totul e părere!... Sâlcie este apa
Aducerii-aminte... Ca lespeda de grea,
Se prăbușește, cade, strivește tot pleoapa
– Și freamăt lin de frunze, și licăriri de stea –

... Acum, când trec de partea tăcerii preaînalte,
Și-aș vrea să fiu cu Cerul, cu mine, împăcat,
Mă-ntreb: pentru iertare și toate celelalte,
Cam câte *indulgențe* ar fi de cumpărat?!

Ce gheare nemiloase...

Nedeslușită spaimă a camerelor goale,
Nedeslușită spaimă a oarbilor oglinzi,
Tăcerii voastre, azi, dau îndelung târcoale
Scrutând, febril, penumbre, cotloane și firizi!

Scrutând, febril, penumbre și galbene tapete
– Decorul, vasăzică, deh, rolul principal –
Adio riduri trase, încărunțiri discrete,
Cu părul alb ca neaua, ca floarea de migdal,

Străbat cu pași nesiguri, hipnotica grădină
– Obscura geografie, bolnavul peisaj –
De care, vag, aminte, mi-aduc când, în surdină,
Bat valurile sparte de-al timpului siaj...

C-o crudă detașare, port urna-mi funerară...
Nesigur este locul în care, risipiți,
Ai mei își dorm, sub iarba crispată și amară,
Somnul masiv și straniu în care cetluiți

Au fost, pe rând, cu toții... O vreme amorțită,
Durerea surdă crește, se zbate ochiul stâng;
Oh, inimă – de toamnă și brumă pustiită –
Ce gheare nemiloase în cleștii lor te strâng?!

Manuscris

Joc secund

magistrului Ion Barbu

Din ceas dedus(ă), clipa sucombă otrăvită
De liniști și neliniști, crepuscular sejur;
Binevoiască domnul, cina e servită
În colțul dinspre noapte: un joc infam, obscur!

C-un zâmbet – cu un rânjet, de fapt-tiran, complice
Eminamente estic, eminent slav,
Observ în mintea-mi – frunză ce gata stă să pice –
Cum gândul se târăște, trudit, sărman, bolnav...

Neașteptat și straniu începe încet să ningă;
Un alb neverosimil s-așează pe platani;
Și înțeleg că-i vremea, că-i timpul să se stingă
Războiul meu de șaptezeci de ani

Cu Parcele, cu morile de vânt, cu „burii”;
Se-nstăpânească, dară, în sufletu-mi, deplin,
Încrâncenata iarnă a Munților Ussuri,
Încrâncenata iarnă Sihote Alin!

Mai suntem vii?!...

Azi, viața noastră, pare-se,
E-o-nșiruire a, b, c,
Cu tot ce-a fost și nu mai e...

Străin, livid și de pripas
E timpul ce ne-a mai rămas:
Un an, o lună, sau un ceas?!...

Pe bănci, scuaruri și alei
Amar cad frunzele de tei:
Sunt anii tăi, sunt anii mei?!

Și bate-un ucigaș de vânt
Ce-ngheață zâmbet și cuvânt
O mai fi viață pe pământ?!...

Asemeni oarbilor stihii,
Pe sus trec nouri vineții,
Ne mai iubim?!... Mai suntem vii?!

Ion DINVALE

Dac-aș fi fost Dumnezeu...*

Sunt un animal speriat. Toți vor să mă împăce cu lumea, deși problema mea este alta: cu mine nu mă pot împăca. Mă simt jupuit de viu, mai ales în interior. A murit în mine dorul de viață. Eu l-am ucis. Am deschis un cont nelimitat la o bancă a suferinței. Viața mea, știi, ar trebui reciclată, dar – ce fenomen straniu! – eu tot încurajez să crească pe lângă mine, în mine, un fel de odrasle ale suferinței. Atunci când sufăr, mi se pare că-s mai viu; doar atunci simt că trăiesc. Știu: viața este un șir de desprinderi, de evadări, dar eu nu mă pot desprinde, pentru că mi-e teamă că, evadând, voi infesta și universul în care voi ajunge. Pentru mulți, fiecare obstacol este o oportunitate pentru o nouă evadare. Eu transform obstacolele în adevărate ziduri și-mi place să mă izbesc de ele, trăiesc bucuria faptului că nu le pot învinge. În vremea din urmă, m-am trezit că studiez umbrele pomilor. La început le-am cercetat ziua, apoi seara și noaptea. Compar lungimile, lățimile și densitatea lor și aproape sufăr; atunci când umbrele nu mai apar, de parcă ar fi niște prieteni care nu mai vor să mă mai viziteze. A început să mă intereseze și umbra mea boantă, care mi-a adus aminte de fabula câinelui acela care, voind să evadeze din arșița și lumina soarelui, încerca să se culce în propria umbră. Cred că în fișa mea medicală ar trebuie scrise, la diagnostic, toate poveștile astea și multe altele. Ca pe pildă, întâlnirea de astă-noapte cu Bryan Taylor...

Eram în Green Zone, Kandahar; la câteva zeci de metri de locul în care îmi uitasem ceva dintr-o mână și o parte dintr-un picior. Îmbrăcat la patru ace, cu superba sa reverendă la care încheiase cei 33 de nasturi, Bryan era bine dispus și părea că nu acordă vreun interes special șontăcului meu. Cum eu eram îmbrăcat civil, cu haine adaptate, dar și cu un pantof lipsă, n-am rezistat ispitei de a-l persifla... Te compătimesc, dragule! Cred că trece o groază de timp până când te îmbraci și te încalți, nu-i așa? Numai cei treizeci și trei de nasturi și pantoful în plus îți creează, față

de mine, un handicap serios. Noroc de faptul că ești un flegmatic aproape pur și mare prieten cu răbdarea. În armata noastră există o probă interesantă. Când trupa începe să se echipeze, căprarul aprinde un chibrit. Dacă până se stinge chibritul soldatul nu este echipat, începe calvarul Delta Force, cum îi zice căprarul: distracție până la epuizare prin noroaiile și gropile patriei. Cred că, spre deosebire de mine, care am piese mai puține în echipament, tu ai avea ceva probleme cu proba chibritului... Petre, mare noroc ai! Dacă nu ne-am afla în zona asta de promenadă bizară, te-aș provoca la duel! Mă subestimezi. Norocul tău vine și din altă parte. Te-am invitat la plimbare, ca să-ți spun o istorioară pe care mi-a șoptit-o un guru indian, Osho... Oho, mai nou, dragă Bryan, fraternizezi și cu terapiile indiene! Te cam îndepărtezi de catolicism, nu ți se pare? Sper că n-o să-mi recomanzi și exerciții adaptate cârjelor mele... Doi cerșetori, Petre, îmi zice indianul, locuiau împreună, lângă un oraș. Dar, pentru că aveau același vad al milei, se dușmăneau, așa cum facem toți oamenii, indiferent de profesie. Numai că, dacă nu te superi, unul era olog, celălalt era orb. Într-o noapte nenorocită, în pădure a izbucnit un incendiu care le-a mistuit adăposturile. Orbul ar fi putut să fugă, dar nu vedea încotro să o ia. Ologul vedea foarte bine, dar nu putea alerga. Moartea era la un pas de ei. În acel moment și-au dat seama amândoi câtă nevoie aveau unul de altul. Speriat, ologul a fost izbit de o evidență: „Eu văd, iar el poate alerga!” În fața

pericolului, amândoi au trecut peste toate orgoliile și neînțelegerile. Orbul l-a luat în cârcă pe olog. Ghidat de către cel cu vedere, orbul a reușit evadarea amândurora. De-atunci, împrietenindu-se, au funcționat ca o singură ființă: unul vedea, celălalt alerga... Sper să nu te superi. Știi că am obiceiul de a vorbi direct, chiar și atunci când trimit către parabole. Mi se pare că în situația aceasta te afli tu. Soția ta este orbul, tu ești ologul, prietene. Am vorbit, în ultimul timp cu Alexa, prietenul nostru comun, și mi-a spus că soția ta nu știe încotro s-o apuce, nu vede, deocamdată, calea ieșirii din impas. Tu vezi, sau ai putea vedea, dar ai o viteză mai redusă de deplasare. Cu viteziștii Elvira, Mona și Mihnea, vederea ta v-ar face să funcționezi ca o singură ființă minunată. Nu există niciun om care să poată supraviețui fără să se sprijine pe altul, pe alții... Ai o problemă, Bryan. Dacă ai defila ca mine, în cârje, prin Green Zone, nu cred că te-ai lăuda prea mult cu vederea, mai ales că te faci că nu observi că și mintea mi-a fost aruncată în cârje... Deodată, am rămas singur în Green Zone. Nu se vedea, nici în zare, țipenie de om. A început însă un răpăit înspăimântător de mitraliere. Trezindu-mă, speriat, am dus din nou mâna sub pernă, după pistol...

Poate că tot din instinct – unul de apărare? – am luat decizia de a răspunde la două epistole. Am tot încercat să-i răspund lui Bassera, dar vâltoarele aspergeriene nu m-au lăsat. Colac peste toate pupezele, de ceva vreme n-am putut înlânzi agresiunea unei dureri de măsea. Ieri, m-am hotărât: cleștele de scos cuie, ca în copilărie, m-a ajutat. Am și o mică fereastră de pace în creier. Așa că... „Domnule Bassera, nu m-am grăbit cu răspunsul. Când eram întreg, îmi spuneam că la drum trebuie să am grijă de picioare iar atunci când vorbesc sau scriu să am grijă de limbă. Acum, cu un singur picior și cu limba puțin tulburată de niște umbre ale vieții, sunt și mai grijuliu. Știi care a fost prima mea reacție, după ce ți-am citit

scrisoarea? *Interesant, mi-am zis. Iată-mă pe cap și cu un duhovnic catolic! O, ce frumos mi-ar sta în confesional! Ar fi, pur și simplu, seducător! Poate mi se propune și convertirea la catolicism... M-a bătut și gândul să întreb ce cauți, dumneata, un străin, în viața mea? E vizibil faptul că faci parte din ceea ce eu numesc a fi conjurația terapeuților. Dar nu voi reacționa nepolitic, dintr-un motiv pragmatic. Orice propunere, ca și orice lucru, este ca un fel de oală cu toarte. Dacă apuci de-o toartă, e OK. Atunci când apuci de cealaltă, te frigi. Trebuie să găsești la propunerea dumitale toarta cea prietenoasă cu mine. S-ar putea să nu fie toarta la care te gândești. Nu este exclus să împăcăm, cum spunem noi, românii, și capra și varza. Mă gândesc, de pildă, că exilul meu – unul fără trambite și zurgălăi – într-un sătuc anonim din țara lui Don Quijote mi-ar fi pe plac. Acolo, evident, nu l-aș evita nici pe prietenul dumitale Pablo, spirit cu vocație de salvator; din câte îmi spui. Un prieten, gramatic prin vocație, mi-a spus că punctul salvează virgula. Am pus prea multe virgule restului meu de ființă care nu-și găsește echilibrul. Va trebui să găsească punctul. Cine știe dacă nu chiar această sugestie a dumitale va fi un fel de fir al Ariadnei pentru descoperirea acestui punct. Toate cu voia lui Dumnezeu, Petre Farina.”*

De câteva zile mi se învârt prin cap și răspunsul pe care ar trebui să i-l trimit Elvirei. Ieri, era cât pe ce să-i răspund scurt: „Parcă spuneam că vreau să mă lăsați în lumea mea. Vreau să vă feresc de Rău!” Apoi, m-a lovit un gând al părintelui Efreim Simonopetrinul, și n-am știut ce să mai fac: „Vezi tu, prietene, cum vine treaba cu Omul... Omul, în loc să-l judec, aș putea să-l cunosc. Iar dacă-l cunosc, de ce nu l-aș înțelege? Și dacă-l înțeleg, de ce să nu-l ating c-o vorbă bună? De ce să nu-i dăruiesc un strop din ce am mai bun în mi-ne?”... Câteva ore bune, aproape eram să-i scriu Elvirei și copiilor un fel de scrisoare de dragoste. M-am trezit însă la realitate și am început cearta cu înțeleptul Efreim Simonopetrinul... De unde știi tu, Efreim, că în mine mai există un strop de bine, un strop de om, un strop

de normalitate? Mi-ai ieșit în cale, ră-tăcindu-te printre armatele mele de specialiști binevoitori în consiliere psihologică, sperând că vei putea reconstrui ceva bun în mine. Te faci că nu vezi, dragă Efreim, că nu mai există temelia aceea pe care s-ar putea reclădi ceva. Dacă vrei să reconstruiești ceva pe ruinele mele, vă asigur că va rezulta o ființă ciudată, un om ca o paștișă de Turn Babel, cu un suflet ferfeniță... M-am apropiat acum de scaunul care țipă la mine, ca la un condamnat: „Așază-te și scrie, scrie, scrie!” Din pereți, vocile rugătoare: „Tati, tati, tatiuuuuuu! Te rugăm, scrie, scrie, scrie!” Fantoma care stă lipită de mine ca o umbră șoptește veninos, amenințător: „Nici măcar iadul, se știe, nu are furia unei femei sfidate”. Mă așez pe scaun, apuc tastatura și nu știu ce să scriu. Și nici nu vreau. Mă ridic, trântesc scaunul și-mi târăsc șontăcul spre curte. Din pereți, aceleași voci: „Tati, tati, tatiuuuuuu! Te rugăm scrie, scrie, scrie!” În curte, pomii, florile și chiar plasele bizare aruncate peste tranșeele în care mă adăpostesc uneori, ca să nu fiu zărit nici de mine, formează un cor neprieten: „Lașule! Scrie, scrie, scrie! Nu auzi vocile din pereți?!?”... Aș vrea să-mi acopăr urechile cu mâinile, să nu mai aud, dar știu că o ureche ar rămâne neacoperită. Oare de ce nu mi-au luat și auzul? Când înțeleg că, de fapt, urechile din sufletul meu aud, mă resemnez. Începe să plouă. Ușor; ușor; ușor. Și fiecare strop care mă atinge îmi spune: „Scrie, scrie, scrie!” Pic, pic, pic. „Scrie, scrie, scrie!” Deodată, cerul este brăzdat de un fulger care-mi strigă: „Scrieeee!” Urmează tunetul, imperativ: „Scriiiiiiiiiiiiiiiii-eeeeeeeeee!” Sunt leoarcă. Îmi târăsc șontăcul spre casă. Cârjele mă ajută în scârbă. La fiecare atingere a pământului rostesc acuzator: „Scrie!” Ciotul de mână resimte răceala ploii și mă întrebă: „De ce mama dracului nu scrii? Nu vezi că Dumnezeu ți-a lăsat, pentru asta, mâna dreaptă, osândindu-mă pe mine, nefolositoarea?” „Te rugăm, tati, te rugăm, tati!!!”...

Mă ridic. Oare câtă vreme am stat așa, culcat pe dușumea? Udă, dușumeaua poartă urmele trupului.

Apa de ploaie s-a scurs din haine și a pictat. Un trup hidos, fără o mână, fără un picior... Parcă are un fel de restrîște și la cap... Salut, omule!, îi zic. Ce faci? Ești dublul meu cel bun sau... Măcar tu, poate, mă înțelegi. Mi te-a scos norocul în cale? Am povara asta: vreau și nu pot evada definitiv din lume. Povară, am zis? E un coșmar. Am croit, ca în armată, tot felul de strategii, dar toate au eșuat în ambuscade care m-au așteptat la tot pasul. Am ajuns de cârtesc uneori și împotriva lui Dumnezeu. Știu ce sunt credința și suferința, dar nu mai am răbdare. Îmi place de tine. Ești un trup făcut din apă. Trupul meu e numai lepră și rău. Vreau să-l arunc undeva în lume, să-l fac de negăsit, ca să nu-i atingă pe ceilalți. Ai vreo idee? Am încercat să cer sfatul celui lalt dublu al meu: umbra. Dar e un dublu capricios, mișcător; apare și dispăre, se alungește și se piticește, stă lipit de mine de parcă ar vrea să mă ascundă în el, de parcă i-ar fi rușine cu mine. E și puțin fariseic. Într-o zi, parcă-i crescuse mâna și piciorul. Făcuse nu știu ce magie, complotând cu soarele și cu un nor; și mă sfida, arătându-mi cât este de întreg, de neatins. Tu, dublule de apă și de dușumea, ești altfel. Semănăm ca două picături bizare de ploaie. Ce zici? Există vreun leac pentru lepra asta a mea? Da, tăcerea ta e un răspuns. Atunci, rogu-te, sugerează-mi o strategie inedită, de general împrietenit cu victoriile, și ajută-mă să evadez. Să evadez și să nu mai aud nimic în mine. Auzi cum strigă, și acum, lumea în mine? Cred că auzi, fiindcă ești cel mai bun ascultător al meu. O, dar uite că se-ntâmplă ceva neplăcut! Începi să te împuținezi, să te veștejești prin margini. Asta nu se poate! Te pierd! O să te tot rețac, mângâindu-te, pe unde te usuci, cu mâneca asta de prisos și umedă a cămășii. Așa, așa... Ești iarăși proaspăt, viu, putem vorbi din nou. Acum, uită-te, mă-nghesuie porunca unei scrisori așteptate. Tot amân, refuz, amân, refuz, dar sunt hăituit din toate părțile. Ca la vânătoare. Dar ca la o vânătoare otrăvită. Mă alungă gonacii, alerg sperând să ajung în bătaia puștii, dar mă așteaptă acolo niște

haite de câini care mă mușcă ticălos: nu mă lasă nici să mor nici să trăiesc. Gândește-te la ce te-am rugat. Mâine dimineată vorbim iar. Am să te tot țin în viață. Uite, mă dezbrac, ud iar cămașa și pantalonii, le așez peste tine și dimineată ești fresh, cu mintea limpede... Așa... Ți-am potrivit bine tubul de oxigen. Adapă-ți ființa de apă din umezeala bogată a cămășii și pantalonilor mei. Noapte bună! Să n-ai coșmaruri; dea Domnul să n-ai visele mele!!!...

M-am trezit mahmur, ca un păcătos care a benchetuit până noaptea târziu. De cum am adormit, arătând cu degetul către dublul meu încropit din apă, un înger m-a dojenit, repetându-mi, mult timp, fără încetare: „Să nu-ți faci chip cioplit și nici asemănare a vreunui lucru din câte sunt în cer, sus, și din câte sunt pe pământ, jos, și din câte sunt în apele de sub pământ! Să nu te închini lor, nici să le slujești lor”. Dar, am izbucnit eu, nu e chip cioplit și nu mă închin lui! L-a creat întâmplarea, mi s-a lipit suflul de el și l-am rugat să-mi sugereze o soluție... Apoi, am visat că a fost cuprinsă de flăcări casa familiei mele. Am strigat ca înspăimântat: „Ajutor! Ajutor! Ajutor! Apă! Apă! Apă!” Iar îngerul m-a persiflat: „Apă? De unde apă? Nu mai este. Ai folosit-o pentru a ciopli din ea chipul dublului tău!”... Atunci, am sărit din pat, ca să-mi salvez copiii. Iată sângele de pe bontul piciorului, de pe față... Dar tu, dublule? Ia să văd. Să dăm hainele deoparte. Ce proaspăt ești! Ce viu! Parcă ți-au mai crescut un pic monturile. În ritmul ăsta de creștere, o să te depărtezi de mine, n-o să-mi mai semeni. Ai dormit bine? Mi s-a părut, la un moment dat, că sforăiai. Te-ai gândit la ce te-am rugat? Nu? Bine, bine... Dar nu ești, așa cum speram, dublul meu cel bun? Te țin, cumva, prizonier? Mă tem c-o să mă chemi în instanță, acuzându-mă de privare de libertate. Asta ar însemna și o pedeapsă sigură: mă scoți obligatoriu în lume. Uite cum facem: îți desenez conturul, cu bucata asta de cărămidă, și, când vrei, te întorci tot aici, dacă dorești să mai stăm de vorbă. Eu n-o să te pot anunța, atunci când am nevoie de tine. Nu știu

dacă ți-am spus, dar am renunțat la telefon. Pur și simplu i-am aruncat bateria. Astăzi voi renunța și la cutia poștală-butoi; îi voi da foc. Dacă uiți sau nu prea ai chef de revenire, te voi reînvia eu. Apă mai am...

Răcoarea dimineții mă învăluie mereu, ca pe un prieten. Astăzi și soarele a fost generos, privindu-mă ca pe un admirator constant al lui, chiar dacă peste zi îl întreb dacă nu-și poate regla puțin efuziunile toride. Și azi am căzut în genunchi, în singurul genunchi, pentru rugăciunea de dimineată, stând cu ochii la soare. După rugăciune, brusc, m-a lovit gândul că se va găsi vreun sfânt care să mă acuze că mi-am făcut chip cioplit și din Soare. Dar povestea cu chipul cioplit din apă m-a pus, aseară târziu, pe gânduri. Dacă răsfoim manualul oferit de nemți – „Cum ne eliberăm de sindromul de stres post-traumatic?” – episodul acesta ar putea fi încadrat, probabil, la „fuga de realitate”. Poate că nu-i rău faptul că-mi dau seama de asta, dar mă gândesc, aproape cu voluptate, la reîntâlnirea cu acest chip cioplit din apă. Asta înseamnă că sindromul își face datoria: stă la pândă în mine. Mă simt ca și cum cineva a apăsător pe un buton de pauză al vieții mele, în timp ce, e clar, lumea din jur își trăiește viața. Privindu-mă mai bine sub lupă, înțeleg că sunt ostaticul unei simultaneități absurde: începe să-mi fie teamă de singurătate (altfel de ce-aș vorbi cu umbrele, cu chipul cioplit din apă, cu soarele, cu florile?), dar mi-e teamă și de ieșirea în lume. Există o altă cale? Ceva între singurătate și marele zgomot al lumii? Există, mi s-a sugerat la spitalul militar din Germania. „Există varianta acceptării lumii, prin consilierea noastră profesionistă. Noi, domnule Farina, mi-a spus unul dintre psihoterapeuți, avem mecanisme puternice de mobilizare a resurselor proprii, de restabilire a unui echilibru interior pentru fiecare pacient”... Cred că acela a fost momentul în care am refuzat consilierea psihoterapeutică. Omul reproducea o frază... publicitară din manualul pe care-l primisem cu o zi înainte: „Avem mecanisme puternice de mobilizare a resurselor

proprii, de restabilire a unui echilibru interior pentru fiecare pacient”. I-am spus atunci povestea cu insul acela care, după un an de tratament la psihiatru, a reclamat acestuia că nu observă niciun progres în lecuirea deranjului mental. De ce crezi asta?, l-a întrebat psihiatrul. Pentru că, atunci când am început tratamentul, zâmbeați auzindu-mă că mă credeam nimeni altul decât Napoleon. Acum zâmbești, când vă spun că sunt Iosefina... Prefer să rămân Napoleon, i-am spus psihoterapeutului. Acesta m-a privit lung și mi-a spus: „Cred că ai resurse de introspecție care te-ar putea ajuta să te vindeci. Umorele este o altă resursă. Am citit în istoricul spitalizării tale și despre o glumă pe care ai făcut-o în spitalul militar din Kandahar, după operație. Îți amintești?” Îmi aminteam, desigur. Mă trezisem înfășurat în bandaje, conectat la tot felul de aparate, împușinat în trup, înconjurat de alb, de alb, de alb... Ce s-a întâmplat cu mine?, am întrebat. Ați avut un accident, ați nimerit într-o ambuscadă, v-am operat... Asta înseamnă că, în mare parte, sunt într-un spital... Cum, adică, în mare parte?, a întrebat medicul... Vreți să-mi spuneți că mi-ați spitalizat și părțile din trup care, din câte observ, îmi lipsesc?, i-am replicat eu... Atunci, acolo în Kandahar, am priceput că mai sunt doar un rest-de-om... Un rest optimist, observ. Care dă semne de viață. Rana sângerândă a montului de la picior; ivită după ce-am sărit dimineată din pat, pentru a stinge incendiul pe care-l visasem, este un semn de viață. Am oblojit-o, în loc de altceva, cu roua pe care o țin strâns lângă ea, cu o fâșie din cămașa albă pe care o purtam țanțoș la ceremoniile din Kandahar... Și răspunsul lăsat în coadă de pește către Elvira?... Dar cine a spus că va fi un răspuns? Până și manualul dăruit generos de către nemți zice că asta-s eu: un om care fuge de lume. Cum aș putea să contrazic niște somități științifice?...

Ion FERCU

*Fragment din romanul cu același titlu (aflat în lucru).

Pagini de jurnal

Miercuri - 1 ianuarie 2020 - Iași

LA MULȚIANI!

Au trecut ani mulți de când nu am mai scris într-un jurnal. Când mi-a venit ideea de a scrie pentru prima dată un jurnal, eram elevă de liceu. Venisem de la un film, unul rusesc. Țin minte și astăzi că se numea „E permis să calci pe iarbă”. Dar nu mai țin minte decât că am plâns. Au rușii un talent de a se da victime ale războaielor, încât, urmărind acel film, m-am transpus în pielea eroinei, o copilă rămasă fără părinți, în timpul războiului. Al Doilea Război Mondial.

Așa că, am ajuns eu acasă la mătușa, la care locuiam pe atunci, am luat un caiet și un stilou și am început a mă tânguși și eu hârtiei pe care scriam. Ce anume am scris, nu mă întrebăți, că nu mai am de unde ști, însemnările acelea, într-un final, au ajuns, cred eu, cenușă în soba mătușii.

Ce anume urmează să scriu aici? Iarăși nu mă întrebăți!

Despre ce ar putea scrie o persoană ca mine, operată de curând? Să mă plâng de boala mea? Nu-mi stă în fire, dimpotrivă, încerc să ascund lumii adevărul. Bine c-am trecut și peste asta!

Oare i s-a mai întâmplat cuiva să viseze sub anestezie? Pentru că eu știu foarte bine ce am visat, dar nu-mi pot explica visul acela, de parcă aș fi trăit în realitate. Doar profesorul Dulcan ar putea ști ce-a fost cu visul meu, în care eram înconjurată de o mare adunare de oameni, numai bărbați, toți îmbrăcați în haine negre, lungi, ca de călugări. Stăteau la sfat, vorbeau fără de înțeles pentru mine, în șoaptă, ca și cum s-ar fi ferit să nu-i aud. În cele din urmă, unul, ce părea a fi „șeful”, decide, cu glas tare și răspicat: „Eu sunt de părere să o scoatem din evidență!”

Tocmai atunci, visul mi-a fost întrerupt de o voce de bărbat:

- Treziți-vă, doamnă! Tocmai ați fost operată. Treziți-vă! striga vocea, tot mai tare.

Am revenit la realitate, fără a mai afla cine erau personajele din vis și cine era cel care voia să mă scoată din evidență și din care evidență! Mă

aflam la terapie intensivă.

M-am trezit cu greu din anestezie și-am simțit o durere ascuțită în partea inimii. Primul meu gând a fost la medicul care mă operase, pe care am început a-l striga. Dar medicul meu nu mai era lângă mine, intrase într-o altă operație.

- Nu aveți cum simți vreo durere, sunteți sub anestezie! îmi spune o asistentă.

- Și-atunci, de ce mă doare așa de tare?

- Sunteți bolnavă cu inima? întrebă ea.

- Da, scrie în fișă, aveți datele acolo.

Abia după ce-au răsfoit fișa au început a se agita, cam vreo 3-4 cadre medicale, unul îmi verifica pulsul și tensiunea, unul introducea în tubul de perfuzii calmante și medicamente pentru inimă... și cam asta a fost tot.

Curios cum de m-am trezit cu mintea atât de limpede după o anestezie generală și un vis de coșmar! Un vis pe care nimeni nu-l credea, nici chiar medicul care m-a operat:

- Sunteți prima persoană care ne spune c-ar fi visat sub anestezie. Și-apoi, aici suntem toți îmbrăcați în halate albe! glumește medicul, neîncrezător în visul meu.

Dar eu știam că visul a existat. Și aveam așa, ca o presupunere, că, de n-aș fi fost trezită la timp din anestezie, nu cred că aș mai fi putut să revin la realitate. Oare visul meu prevestea că acea voce mă va scoate de sub anestezie, văzând că eu nu am de gând să mă trezesc singură, deși trecuse ceva timp de la operație?

E doar o părere, pentru că am căutat explicații chiar și la medicul anestezist, dar nimeni nu m-a lămurit.

Aseară, de pe mobil, i-am trimis un mesaj de „mulți ani” medicului care m-a operat. Mi-a răspuns, amabil, ca de obicei, și mi-a urat sănătate și numai bucurii.

Așa voi face, domnule doctor - am spus în sinea mea. Mă voi bucura de viață. Dar cum?

Și uite așa mi-a venit ideea acestui jurnal, căruia pot să-i spun tot ce mă doare, ce mă apasă, sau, dimpotrivă, mă face bucuroasă.

Dacă m-aș jelui cuiva, ce aș câștiga? Îmi va da cineva ani în plus de viață? Voi fi mai fericită dacă am să plâng?

Se spune că boala asta te aduce la depresie. Dacă stau bine și mă gândesc, eu am fost o depresivă de când eram copil. Și, iată, am trecut prin viață, cu bune și relele ei. Hm, aș putea spune, cu mai multe rele, decât bune. Dar și binele și răul fac parte din viața noastră.

Nu știu cum s-a făcut că, așa depresivă și emotivă cum eram, am ajuns să cunosc oameni minunați, am avut profesori minunați în gimnaziu și în liceu, unii chiar m-au îndrăgit, alții, cum a fost cazul profesorului de istorie din liceu, m-au iubit, mi-au îndrumat pașii spre cunoașterea pasiunii pentru istorie.

Dar cel care m-a motivat spre scriere a fost ilustrul meu consătean, medic, scriitor, traducător, eseist - domnul C. D. Zeletin, pe numele-i adevărat Constantin Dimoftache.

Primul meu roman, intitulat „Întâlnirea din tren”, l-am scris la îndemnul domnului C. D. Zeletin. Numai după ce a citit manuscrisul, și-a dat „girul” pentru editare.

Cartea a fost lansată în noiembrie 2009, la Bârlad, în cadrul „Academiei Bârlădene”, al cărei președinte de onoare este domnul C. D. Zeletin, care mi-a făcut cinstea și onoarea de a se deplasa la Bârlad, însoțit de fratele dumnealui, „domnul Lulu”.

Dacă domnul Zeletin a făcut prezentarea cărții, concomitent, cu prezentarea satului nostru de obârșie, domnul Lulu a fost susținătorul meu din umbră, cel care m-a încurajat și l-a îndemnat pe domnul Zeletin să îmi citească scrierea. Primul care a citit-o a fost chiar domnul Lulu, așa cum o făcea și cu scrisorile pe care i le trimetam domnului Zeletin. Pe atunci, aveam doi susținători, în persoana celor doi domni Dimoftache. Astăzi, nu mai am pe nimeni, domnul Lulu a plecat spre cele veșnice, iar domnul Zeletin e tot mai bolnav și preocupat, în ciuda stării de sănătate, să ducă la bun sfârșit scrierile pe care le are începute.

Elena PETRIMAN-ȚARĂLUNGĂ

Agende (2)

12 februarie 1979: Dimineață, deplasare cu trenul la Răcăciuni. Seara, am mers la Casa de Cultură, unde au avut loc o festivitate „Radu Beligan – 60“ și spectacolul cu piesa *Romulus cel Mare* de Friedrich Dürrenmatt, în a cărui distribuție s-au numărat Simona Bondoc, Nicolae Brancimir, Constantin Diplan, Marin Moraru, Gheorghe Dinică. „Fiu de seamă al meleagurilor băcăuane“, Beligan a primit titlul de „Cetățean de Onoare“ al comunei Filipești. 13 februarie: Deși-mi planificasem, nu m-am dus la Arhive; am scris un profil al primarului din Răcăciuni și am început reportajul despre această localitate citată în cronici și în istoriile moderne. 14 februarie: M-am dus la Institut pentru a stabili viitoare colaborări cu Nicu Nicolescu, Const. Cojocaru, Tiberiu Căliman, Elena Bulai. 15 februarie: Participat la învățămîntul politic de la Liceul „G. Bacovia“ (propagandistă, profesoara de filozofie Lucaci, care arată ca o sportivă). 16 februarie: Concertul Filarmonicii. Programul a fost deschis cu lucrarea „Rezonanță“ (primă audiție) de Viorel Munteanu, consătean de-al meu, căci Plavalari, satul în care s-a născut, face parte din comuna Udești. Mai tînăr decît mine, actualmente el e lector la Conservatorul din Iași. A fost aplaudat călduros, pe merit. Primit trei numere din *Le Monde* (din 10, 11-12 și 14 februarie). 17 februarie: Predat prima tranșă de materiale pentru numărul (1) din martie. 18 februarie: „Luna cărții la sate“ (la Școala din Letea-Veche). 19 februarie: Zi de teren (la Răcăciuni). 20 februarie: Am restituit Muzeului de Istorie (d-nei Antohi) fotografiile cu Bacăul de altădată. Învățămînt politic, în redacție. 21 februarie: Primit *Le Monde*. 22 februarie: Drum la Huși, împreună cu Sergiu Adam și George Genoiu. Șezătoare literară la Liceul „Al. I. Cuza“, apoi plecare în grup la Duda, satul în care profesează Ion Gheorghe Pricop [ulterior, afirmat atît ca poet epic, cît și ca prozator]. Vizită la o cramă, pentru mine, un „eveniment“. Întorși acasă la Angheluș, a urmat o cină lungă, copioasă, cu muzică de dans („Rasputin“, melodie pusă de mai multe ori), la care au fost prezenți, scurt și discret, și soții Co-

dreanu. Gazda ne-a „adăpat“ cu Zghihara și Bohotin „autentice“. Reclama m-a stimulat să beau peste cît pot duce. De prea multă euforie, sigur am lăsat „coadă“. 23 februarie: Trag consecințele excesului din seara precedentă: *maux de tête*, tulburări intestinale, tremurături, inapetență. O dipsomană, vai!, Madame Angheluș, m-a abordat imperativ, periculos de exaltată, chiar imediat după trezire. Vizită la oenologul Avram D. Tudosie, amicul și colaboratorul lui Angheluș (care ne-a servit cu coniac!), iar după aceea, slavă Domnului, am plecat! 24 februarie:

Zigzaguri

Dezmeticit de-a binelea, dar încă tremurînd, sînt gata să scriu un pamflet împotriva băutorilor fără de măsură. Obosit și rușinat, ar trebui să mă condamn întîi pe mine însumi. Ședință de consiliu, la care a fost prezent (în prezidiu) un delegat al Comitetului pentru Presă și Tipărituri. În *Steagul roșu*, mi-a apărut profilul „Primarul din Răcăciuni“, [singurul text de acest gen din toți anii mei de jurnalism]. 25 februarie: I-am comunicat lui Mihai Ungheanu că-mi retrag [de la *Luca-fărul*] articolul „Clement-Bacău nu e Bacovia!“, trimis pe 12 decembrie anul trecut. 26 februarie: Ales și trimis versuri de-ale Zuței la *Orizont, Convorbiri literare, Cronica*. 27 februarie: Trimis „mărțișoare“. 28 februarie: Pregătiri pentru primăvară: am început seria de B-uri (injecții) și am reluat tratamentul contra alergiilor. 1 martie: Primit de la Angheluș, exemplarele promise din *Ambrozie și nectar*. 2 martie: *România literară* a reluat comunicatul privitor la dezavuarea publică a plagiatului săvîrșit de Eugen Barbu în *Incognito*. Sesiune la Institut. 3 martie: Primit două exemplare din *Le Monde*. Convorbiri telefonice cu Cristian Livescu și Ioan Constantinescu. 4 martie: La „Bucuriile muzicii“, Sviatoslav Richter a cîntat Sonata nr. 1 de Beethoven și Carnavalul vinez de Schumann. 6 martie: Întîlnire cu cititorii *Steagului roșu*, la Răcăciuni. 7 martie: Nota despre întîlnirea din ziua precedentă. 8-9 martie: Redactat articolul despre Ileana Vrancea, [„căzut“ împreună cu cele ale lui Gri-

guru și Ion Maxim]. 10 martie: Primit două exemplare din *Le Monde*. Vizita lui Mihai Drăgan, la întoarcerea sa de la Vișoara. Predat paginile 7 și 15 (minus o recenzie de la Octavian Voicu). Aniversare: Roni Căciularu – 40 (născut pe 8 martie 1939). Seara: *Nu contați pe mine!*, comedie de Pierre Chesnot, un spectacol agreabil, regizat de I. G. Russu, cu o actriță în formă excelentă: Despina Prisecaru. Remarcabil și jocul lui Constantin Coșa și Puiu Burnea. 11 martie: Expoziția retrospectivă Mihai Cămăruț (pictură, acuarelă). Peisaje statice (unul singur răvășit de vînt); portrete și autoportrete; compoziții ce emană liniște și satisfacție (cîteva amintind de Corneliu Baba). 12 martie: Corectură pagina 8. 13 martie: Depus la Tribunal cerere pentru dosarul de divorț al Lucichii. Predat celor de la ziar profilul „Bădița Lazan“. Învățămînt politic, la „universitate“ (Școala de Partid). Telefonice, de la Consiliul Culturii, a fost anunțată „amînarea“ paginilor 6-7, cu articole referitoare la cartea Ilenei Vrancea. N-a fost acceptată nici propunerea de a publica în spațiul rămas liber articolul lui Grigurcu despre Geo Bogza. 14 martie: Corectură paginile 5 și 16. Pe stradă, cu Nicu Nicolescu, discuție despre lecturi, dificultăți etc. 15 martie: La institut, convorbire cu Gabriel Puiu despre apropiatul simpozion al matematicienilor: numărul comunicărilor și al autorilor. Corectură pagina 4. 16 vineri: Corectură pagina 15. Discuție întinsă cu Tiberiu Căliman: ne-am vărsat „ofurile“! Eveniment muzical: Ion Voicu (Concertul în Re major al lui Beethoven) dirijat de fiul său, Mădălin. 17 martie: Cumpărat cărți pentru copii și pentru mine, în sumă

de 523 lei. „Aștept o conversiune a datoriilor“, i-am spus lui Lazan. Mircea Dinutz îmi relatează birfa (se poartă!) la care m-au supus doi dintre colegi. *18 martie*: Evocări, timp de câteva ore, cu Mina Ionel Macovei, fost coleg de grupă în Facultate, tovarăș de escapade bahice, proaspăt profesor gradul I. S-a ținut de cuvânt: e și gospodar pe deasupra! Are găini, porci, vacuță, pe care le hrănește dis-de-dimineață înainte de a pleca la liceu. Telefon de la I. Constantinescu. *19 martie*: S-au împlinit patru ani de la moartea Mamei. Deplasare la Răcăciuni pentru trei ședințe: a Biroului Consiliului Comunal al Pionierilor, învățământ politic și Consiliu Didactic. Primit un exemplar din *Le Monde* și plătit în avans trei din numerele viitoare. *20 martie*: Sesiune de comunicări la Școala Nr. 10, „o acțiune inedită în cuprinsul județului și, poate, al țării“, după aprecierea lui Adam. În ce a constatat ea? În „comunicări“ prezentate sau coordonate de profesoara Dolea și de profesorul Chiribău despre „scriitorii băcăuani contemporani cu noi“, unele niște colaje de citate din diverși critici. Partea bună e că s-au îndemnat să le citească operele. *21 martie*: Primăvară, spaima noastră, a astenicilor! Corectură pagina 7. *22 martie*: S-au împlinit patru ani de la moartea Tatei. Lecturi de articole Bacovia primite la redacție. *23 martie*: Salonul Cărții: Editura Minerva, reprezentată de Tiberiu Avramescu, Andrei Rusu, Nicolae Teică. Apoi, concertul de vineri. *24 martie*: Ședință de partid. Contrarevizie pe paginile văzute de Ernest Gavrilovici. Salonul Cărții: Editura Militară (It. col. Gheorghe Preda). Primit *Le Monde* din 21 martie. În ședință s-au repartizat sarcinile de teren redimensionate. Îmi revin: Consiliul Agro-Industrial Răcăciuni și Fabrica „Partizanul“ (director, Pricop, secretar de partid: Gh. Pîrvu). Tema principală a fost evidențierea „noului mecanism economico-financiar“. Exagerările au scos cîrcotașul din mine. Am luat așadar cuvîntul, arătînd că rubrica intitulată pompos „Asaltul ideilor“ nu angajează idei mari, că problemele sînt încă tatonate liric, că se operează cam mult cu adjectivele. Am propus publicarea, într-un limbaj simplu, a unui dicționar de termeni economici. Am criticat lansarea și abandonarea, la

scurt timp de la înființare, a unor rubrici, între care cea de cultivare a limbii române. Am mai vorbit de necesitatea, într-un anumit procent, și a „articolelor mari“, date de-o parte din judecată, în lipsa cărora ziarul pare o sumă de mărunțișuri. Să mai notez că din nou a fost amînat portretul pe care i l-am făcut lui Lazan. Toma Jămneală mi-a explicat că a fost cules și chiar paginat, dar că l-a scos Mitulescu, pentru a pune în locul lui o notă („Pentru pregătirea viitorilor constructori“), semnată de Vasilica Enășoae. Informația e în pagina 5, supra-întinsă. Și încă un lucru: Mitulescu ar fi eliminat numele noastre, ale celor de la *Ateneu*, dintr-o notiță a lui Al. Grigorescu. *25 martie*: Salonul Cărții (Ed. „Ion Creangă“). *26 martie*: Întîlnire cu elevii Școlii Nr. 1 Răcăciuni. Salonul Cărții: Ed. Albatros. *27 martie*: Revizie pagina 7 [una din cele refăcute]. Primit două exemplare din *Le Monde* (24 și 25-26 martie). Salonul Cărții: Ed. Junimea. *28 martie*: Telefon lui Ilie Iancu, pentru a pune la punct (câci iarăși e cazul) chestiunea primirii cotidianului francez. Salonul Cărții: Ed. Cartea Românească. *29 martie*: Lectură, în redacție. Discuții cu Sergiu despre corectura în revistă. Pentru a proba unele afirmații, am recurs la șpalturi. De obicei, el nu păstrează aceste „dovezi“. Expediat Lucichii un colet de cărți. *31 martie*: Pregătit cerere de demisie din colegiul *Steagului roșu*. Motivul: amînarea textului despre Lazan îmi miroase a șicană. La obrazul meu față de cel portretizat, nu se gîndesc? *2-4 aprilie*: Concediu. *5 aprilie*: Scrisori lui Mihai Drăgan și Marcel Marcian. *6 aprilie*: Primit, de la Elena Bulai, *Bulletin critique* (numere din 1978 și nr. 1/1979). Telefon de la Grigurcu relativ la articolul despre Bogza, reprogramat pentru numărul doi, cel din iunie. *7 aprilie*: Primit de la Sergiu (destinat în-țimplător) *La Quinzaine littéraire* (numărul despre Eliade). *8 aprilie*: Văzut expoziția liceelor de artă. *9 aprilie*: Vizita fraților Mustăța din Rîmnicu-Vîlcea. Vasile mi-a fost student. Văzîndu-l băiat dezghețat, securistul care supraveghea Institutul – mi-a relatat el acum, la umbra paharului cu vin – l-a însărcinat să-i raporteze ce spun, dincolo de firul lecțiilor, la cursuri și seminarii. El – declară – mi-ar fi fost loial. Primit Gheorghe

Grigurcu *Poeți români de azi*. *10 aprilie*: Fișat articolul „Zen și literatura“ de K. White. Înapoiat nr. 296 din *Quinzaine*. Primit telefon de la I. Constantinescu și dat telefon lui Gheorghe Drăgan. *11 aprilie*: Primit două numere din *Le Monde* (astfel că le am pe toate din această lună, de la 1 la 8). *16 și 23 aprilie*: Deplasări la Răcăciuni. *28 aprilie*: Ședință de consiliu. *30 aprilie*: Cu Lucica, la Tribunal. După-amiază, expoziția „Umorul în artă“. *7 mai*: Deplasare în comuna Nicolae Bălcescu. *8 mai*: Învățămînt politic. *9 mai*: Întîlnire cu I. Constantinescu. *10 mai*: Ședință cu părinții (clasa Roxanei). *11 mai*: Vizită Mihai Drăgan. *14 mai*: Deplasare la Cleja. Ședință cu părinții (clasa lui Ducu). *19 mai*: Pus să raporteze în ședința de partid. În timp ce vorbeam, îl priveam pe Ernest Gavrilovici, care scria procesul-verbal. Ținea mîna la gură băbește și nota zelos. Trăia un soi de uimire radioasă. Mirosea scandalul? Febril, cum i-i felul, la sfîrșit, Constantin Nancu m-a felicitat: „Așa aș vrea să vorbesc și eu!...“ *21 mai*: Primit câteva telegrame și felicitări de la rude și de la cîțiva prieteni din afara Bacăului. Un tort festiv, apoi „punct și de la capăt...“ *24 mai*: Cezar Radu a vorbit, în cenaclu, despre „Estetica semiotică“. Orator exersat și substanțial. A fost o prelegere incitantă. Discuțiile s-au prelungit pînă tîrziu, încît s-a renunțat la celelalte teme din program. Fost redactor-șef la Televiziune, cunoaște bine atît teoria, cît și practica presei. A relatat și cîteva înțîmplări cu caracter anecdotic, pățanii proprii. Odată, într-un documentar de la Tele Enciclopedia, apăreau două mușuroaie: unul cu furnici negre, muncitoare, pașnice și altul cu furnici roșii – rele, agresive, leneșe. I s-a imputat că n-a fost atent: „Asta dați voi?!...“ „Dar ce să dăm?“, a întrebat. „Dați vulcanii noroiși! E în afara «interpretărilor»!“, i s-a răspuns. „Ori de cîte ori vedeți «vulcanii noroiși» – a conchis Radu – să știți că a fost scos ceva“. [Anterior, la Bacău, despre semiotică a vorbit, cadrelor didactice, Solomon Marcus. Tema aleasă: „Semiotica ezitării“. Tot atunci, soția sa, Paula Diaconescu – despre „Tehnica analizei stilistice“.]

Cântec de prieten

„CANTACUZINO, IA-ȚI
BOARFELE ȘI MIȘCĂ!”

Sau cum

„Ana, Luca și cu Dej
Au băgat spaima-n burgheji”

Cântec de prieten

Închinat **Oanei Orlea**

(21 aprilie 1936 – 23 iulie 2014)

Spre veșnică aducere-aminte!

Icoane de seară, paingăni de
licăr/ târziu spre cazarmă/
țipăt de focuri/
cu dulci adieri de iernare,
alămuri de ceară topite în carmă/
sentințe și jocuri/...

Răsună grav tristeți de fluide/
prin spații holteie loviri,
molatice ploi/
Și somnul se-ascute adânc/
totuna îmbracă posibile, noi/
Biruinți/...

Vezi bine, noaptea-i o știmă,/ o
amorțire-n versete de pace și
sfinți, /
Atent, bolnăvind, istovit, de
vrajă murmură scocul, de-a
dura se duc/
Pe socluri chiar lauri/
purtați fiteșcine. Și eu ridic
cântări după cântare/
și tot înclin garafa lângă suflet;
închină blând anahoret minunile
tescane/...

Alături tu din exilată istovirea,
Mă voi limita la a aminti aici fap-

Căci va veni o vreme/ cu patimă
ciobită,/

Când unul dintre noi înalță plinul/
iar celălalt, sunând din oase/ –
adăugat

În noapte – (cât de ușor e clinul!) –
Nu va umbri un zâmbet,/

Ci/

Va/

Citi/

în zodii/ și-n harta cerului cernită...
...!!!

Astăzi îi citesc sufletul,
amintirea și părerea de rău:

„În 1991, când președin-
tele Mitterrand a vizitat România,
am aflat că acesta ar fi promis gu-
vernului român să sosească la
București cu multdoritele rămă-
șițe... Am făcut, firește, cele ne-
cesare și totul s-a oprit... A fost,
din nou, pace până în 1997. Am
fost atunci din nou, contactată
prin intermediul Cabinetului de
avocați Ceccaldi din Paris. Aceș-
tia mi-au trimis o scrisoare în nu-
mele guvernului român, cerân-
du-mi să iau notă de instaurarea
democrației populare în România
și să accept, în sfârșit, întoarcerea
rămășițelor marelui compozitor
în țara sa de origine. Și, din nou,
am avut un moment de slăbi-
ciune... În mai 1998 s-a întocmit
un protocol de acord... Părțile
și-au dat acordul la acest proto-
col. Eu l-am semnat, urmând ca
până la data limită să-l semneze
și un reprezentant al guvernului
român. Doar că dinspre guvern a
început un vals al ezitărilor și ter-
giversărilor, care s-a prelungit
până când a trecut termenul final
și protocolul de acord a devenit
caduc. **Am fost scutită, astfel de
a face o greșală pe care aș fi re-
gretat-o toată viața, pentru că
între timp am luat la cunoștință
de ultimul testament al lui
George Enescu, datat 1952,
care le anulează pe celelalte...**
Mă voi limita la a aminti aici fap-

tu că Palatul Cantacuzino de pe
Calea Victoriei a fost donat în
1967 de bunica mea Maria Can-
tacuzino Ministerului Culturii
pentru constituirea unui Muzeu
George Enescu. La ora când în-
chei acest rezumat al penibilului
serial îmbibat de ipocrizie și în-
cununat de afacerisme, e pură
fantezie să mai vorbim de *memo-
ria* lui George Enescu: situația
palatului, subînchiriat unor terți
care nu au legătură cu cultura –
inacceptabilă încălcare a actului
de donație – este dezastruoasă, ca
și aceea a Tescaniului, pe cale de
a fi transformat într-o anexă – o
altă încălcare fără de scrupule a
actului de donație în care se sti-
pulează limpede că propieta-
tea este donată pentru a deveni
un *înalt așezământ cultural*...
...Regretabil e faptul că... se dis-
truge în capitalismul postcomu-
nist ceea ce nu a distrus comu-
nismul. Ce ar trebui oare să se în-
tâmplescă pentru ca un cor puternic
să-și ridice vocea întru apărarea
patrimoniului pe care Maruca
Cantacuzino și George Enescu
l-au lăsat moștenire nu mie, ci în-
tregii națiuni?... ...În 1990 am
fost în România cu un convoi
umanitar... După un lung mo-
ment de emoție, țuică fiartă și în-
frățire, dimineața a venit trezirea
la realitate. Realitatea era că no-
tabilitățile erau exact aceleași ca
înainte de căderea lui Ceaușescu.
Preotul – o huidumă cu nas de
tapir – și un tânăr securist frumu-
șel... formau o pereche de temut...
Totul era neverosimil și absurd,
înfrățirea era o farsă programată.
A doua zi, pe drumul de întoar-
cere, puțin înainte de a ajunge la
frontieră, am cerut ca mașinile să
se oprească, pretextând o nevoie
urgentă. M-am dat jos din mașină
și **am tras un plâns**. Câțiva copii
au apărut de nicăieri. Francezii se

căinau că nu mai aveau mâncare – copiii cereau, de fapt, *ciungă* și țigări și au vrut să (ne) ia aparatul de fotografiat. La frontieră, grănicerii români s-au comportat ca niște anchetatori, bătându-și joc de noi în fel și chip. Francezii au mai ținut un discurs despre democrație, convingși de utilitatea lui...! ...Mă îngrozește uitarea colectivă. A ține minte nu înseamnă a te da cu capul de pereți în fiecare dimineață. A ține minte înseamnă a-ți trăi viața firesc, fără a pierde vreo fărâcă din marile și micile bucurii pe care ți le oferă ea...”

...!!!

Și iartă-i, Doamne, „păcatele” ei! Pentru că:

- Este fiica celebrului aviator Constantin Cantacuzino – Băzu și a Ancăi Diamandy;
- Este, prin alianță, nepoata lui George Enescu și legatară sa testamentară;
- Este nepoata prințesei moldave Maruca Cantacuzino;
- Este autoarea mai multor romane scrise în limbile română și franceză;
- Este arestată, pe nedrept, la numai 16 ani, sub învinuirea de complot, înaltă trădare și acțiune subversivă împotriva regimului roșu, „bucurându-se”, mai apoi, de „binefacerile reeducării”, prin teroare, în pușcăriile patriei – 14 la număr! – adevărate temnițe-ubliete, cu nume de sinistră amintire: Văcărești, Jilava, Pipera, Târgșor, Mislea, Malmaison etc., iubindu-și țara și neamul care a odrăslit-o... Așadar, fii, Doamne, martorul inimii mele, iertându-mi tăgada!... Pentru că și la îngeri se umblă cu șoldă!

Dan SANDU

Paralelisme

În viață, ca și în matematică, noțiunea de paralelism sare în ochi de la distanță. O celebră axiomă spune că dacă două drepte sunt paralele cu o a treia dreaptă, atunci și ele sunt paralele. E adevărat: cu o floare nu se face primăvară, dar cu o axiomă tocim dus-întors toate scările istoriei din trecutul și prezentul unor țări pe care le-ai scrutat cu pașii, cu inima și mai ales cu lumina ochilor.

În amurg de toamnă și în prag de iarnă am vizitat Insula Creta și Nordul Italiei: Veneția și Padova, respectiv, împrejurările acestor localități superbe.

Fiecare secundă, fiecare pas, îmi scormonea curiozitatea și paralelismul ideologic și existențial cu locurile dragi mie – Grădina Maicii Domnului – România.

Dumnezeu a făcut lumea în șapte zile, cer, iarbă, păsări etc., etc., dar probabil și Măriei Sale i-au rămas între degete resturi pe care a uitat să le ascundă vederii noastre.

Lucrul acesta mi-a dat de gândit. În Creta, curățenia reprezentată oglinda grecilor dintre ape. Nici o străduță, cât de îngustă, n-am văzut să se etaleze cu mucuri de țigară, hârtii, cârpe, plastic etc. Aloe Vera și măslinii înmiresmau aerul pudrat cu sare de mare, chemându-te continuu la bronzat pe o plajă cu nisip mașcat adus de valurile mării, din adâncurile ei, pentru a ciuguli între degete pietricele colorate, smulse probabil de la colierele legendarelor gorgone.

Fericit ești când mergi la muzee, la plimbare, la o cafea. La restaurante, fructele de mare, diversele meniuri sunt însoțite, gratuit, de un rachiu grecesc, care deschide pofta gurmanzilor, acel ouzo care se servește, după spusele lor, doar într-o atmosferă prietenoasă.

De remarcat este și faptul

că majoritatea restaurantelor au chelneri români care s-au adaptat condițiilor și principiilor cretane.

Am întâlnit și un taraf improvizat de „români” care cântă manele și merg cu pălăria în mână de la masă la masă după câțiva bănuți.

Și am întâlnit, la un capăt de stradă, doar o „româncă” dornică să adune ceva bani pentru copilul pe care-l ținea strâns la piept. Acest pasaj descrie în mică măsură dreapta Creta din axioma enunțată mai sus.

Cei drept, paralela la care m-am gândit este dreapta Italia.

Cele două drepte sunt paralele de la un capăt la altul, de la minus la plus infinit.

Aici, în împrejurimile Veneției, toate străzile și drumurile sunt impecabile.

Nu sunt denivelări în asfalt, nu sunt găuri. Semnalizarea circulației este lesne de descris, calificativul este maxim. Curățenia este la ea acasă. Centrele istorice, Veneția și Padova, sunt pline de turiști din toată lumea. Frumos, frumos, frumos!...

Seara, carnea crudă a iedulețelor din România este luată în vizor de clienții cu bani de pe cine știe ce meleaguri.

A treia dreaptă ar fi România. O știm cu toții, flămândă de noutăți, de dor de muncă sau de destrăbălare. Doamne, această dreaptă suferă torsioni, contuzii, rățaciri, iubire și dispreț.

Dar cine este de vină?

Răspunsul este unic: politicienii care sunt umbre reci pe fața pământului, ei nu știu cum și pentru ce ar trebui să fie icoane în Grădina Maicii Domnului. Sunt propriile lor simboluri satanice!

Probabil, când Dumnezeu a făcut asemenea creaturi, le-a făcut din resturile Lui menajere!

Marin MOSCU

Calistrat Costin, *Distrație de fiare*

„Tot în contra-timp, tot în contra-lumii, / ba chiar și-n contra mea...”
 „că doar am fost un prost cu destulă carte...”

Despre Calistrat Costin, poetul, s-au spus toate acele lucruri care nu angajează pariuri riscante cu viitorul său literar, nici responsabilități critice aplicate. În funcție de „mode și timp”, cum se spune, criticii săi au ezitat în a-l fixa într-o formulă lirică sau alta, pentru că poetul însuși s-a tot schimbat ieșind la rampă în altă înfățișare. Cei care au scris despre creația lui au oscilat între bunăvoința în exces și severitatea de catifea, între prudența cu-viincioasă și diagnosticul sever și relativ exact. Această oscilație critică - necesară și benefică în condițiile normalității vieții literare, a fost alimentată de repetatele schimbări la față ale scriitorului, care n-a ezitat să îmbrace, cu îndrăzneală sau stângaci, ca toată lumea sau pe dos, fie, în ocazii mai rare, cămașa de forță a lirismului grav, fie, cel mai adesea, veșmântul vaporos al enunțului echivoc, jucăuș, întors în ironie și umor mai mult sau mai puțin de calitate. Calistrat Costin e „un poet de tip parodic, inteligent și inventiv, *știind bine să mimeze* (s. n.) inocența, disperarea sau plenitudinea erotică”, scrie Eugen Simion pentru a prinde într-o formulă critică impresiile stârnite de lectura producțiilor poetului. Și alții au identificat drept constantă în poezia sa, „coarda critic-satirică-umoristică a lirei sale, altminteri sentimentală în fondul ei” (Ion Roșioru). Cu astfel de judecăți s-au fixat și posibilele filiații cu lirica lui Grigore Alexandrescu, cel din „Satiră. Duhului meu”, sau cu a lui Marin Sorescu, cel din „Singur printre poeți”.

El scrie ca și cum ar avea mereu în față un public căruia îi face (fiindcă și publicului îi place!) cu ochiul complice și-i servește poezii spumoase, cu poantă, cu vorbe în doi peri, cu libertăți stilistice pe muchie de cuțit. Își exer-

sează, uneori fals patetic, histrionismul care pare să-i fie congenital. Însă prin asta se îndepărtează de poezia care înseamnă vibrație, interiorizare, concentrare, orfism, și se apropie de poezia satirică, în care pune adesea și vitriol stilistic. Nu respinge, ba din contra, poezia de idei ușor accesibile, care agită spiritul plebeu și-i dă ameteți, mai ales când e livrată în amestec digerabil cu divertismentul și umorul inteligenței.

Așezarea de-a curmezișul cursului lumii este, pentru Calistrat Costin, izvor de autoflagelări mimate spectaculare, la vedere, cu public mult la galerie. Este izvor de gestică largă, batjocoritoare, de vituperări artistice jucate cu ecou controlat. „Tot în contra-timp, tot în contra-lumii, / ba chiar și-n contra mea, / nu cred (nu mai cred) și totuși parcă exist/ «la ce bun», «cum» exist – asta nu mai contează! / ori... dacă”. (*Nu cred ...și totuși exist!*), propune glorificarea, pe negativ, a unui eu-problemă, nestatornic, refuzând insectarul, înghețarea într-un proiect. A ajuns la ideea (ciudată, ce-i drept!) că trebuie să refuze poezia ca stare de grație, ca posibilă cale de cunoaștere și de salvare, și să îmbrățișeze poezia ca supapă pentru diminuarea și chiar stingerea energiilor negative în direcția delectării prin divertismentul spumos, neangajant. I se refuză pur și simplu salvarea prin cuvânt, pentru că poetul însuși refuză salvarea pe această cale, nu crede în ea.

Cităm din *Carnet parizian*: „simt că prin vine-mi circulă otravă, veninul cel mai pur/ ci lasă-i, Doamne, nu-i ierta, lasă-i / să se sature de elixirul ucigător./ că turbații, fiii tăi, au pus gând rău/ adevărului și darurilor tale/ (sau poate că puritatea de care se tot vorbește,/ aceea de dinainte de geneză,/ n-a existat

niciodată.../ numai Tu știi, Doamne!) Mă-ntreb de nu cumva și eu, mielul de jertfă,/ nu voi fi fiind unul dintre monștri! / Crezul în «taina de-apoi» se duce încet-încet/ pe apa sâmbetei.”

Sub enunțuri agresive, care merg de la simplul surâs batjocoritor la rânetul sarcastic, se adună zațul greu și toxic al unui suflet care n-a găsit niciodată în sine însuși un reper fundamental sigur și inextricabil la care să se raporteze. Care nu l-a găsit în sine pe Dumnezeu. Ori care a știut de la început că i se refuză cunoașterea Divinului. Și atunci războiul nu-l mai duce cu Dumnezeu, (trancendență goală, pentru el), ci cu o umanitate prinsă iremediabil în fascinația răului mediocru și derizoriu. „Semenii m-au ponegriț și m-au biciuit/ ca pe ultimul netrebnic, / țin să le mulțumesc din toată inima,/ grație lor am cunoscut *starea de neant*, (? s.n.) / beția sacră/ a osânditului la carceră și spânzurătoare (...)/ și-acum, de ani, îmi ling rănile în tihnă..” (*Din infern în infern*).

Volumul *Distrație de fiare*, apărut la Editura Universitas XXI, la Iași în 2007, confirmă în mare parte cele scrise mai sus. Cartea e alcătuită din două părți aproximativ egale ca întindere (nu și ca valoare): I. *Reprezentăție de gală* și II. *...Curajul de a (mai și) râde*. Titlurile celor două părți susțin, în proporții diferite, titlul volumului: *Distrație de fiare*. Prima parte oferă o *reprezentăție de gală au rebours*, a ceea ce crede poetul că ar fi valoros în scrisul său, o *divină comedie caricaturală, coșmarescă* (din care lipsește *Paradisul*) – creație a unui autor surdo-mut de geniu și, pe deasupra, orb, „care i-a redus/ pe arlechini

la rolul de simple marionete,/ comediantii, lipiții pământului, cabotini, sunt și ei surdo-muți și orbi...”. Reprezentația se desfășoară pe un fond muzical fellinian burlesc dat la maximum încât „boxele urlă ca-n gură de șarpe de/ crapă plușul din fotolii de miile de decibeli”, căci „banda e compusă din zgomote, șarje/ de artilerie, trăsnete, scrâșnete, zungănit de lanțuri,/ pârâituri de oase, hărmălaie de comunarzi beți morți”. Trimiterile la lumea noastră, cumva dezaxată, ieșită din fățâni, dereglată, mecanism absurd de mileniu trei sunt evidente. Straniu e că, la acest spectacol, e implicat și „Bunul Dumnezeu - El Insuși/ orb-surd-mutul impecabil...”, de fapt **Inexistentul**, care ar fi creat, **la în-tâmplare** (?), lumea din mizeria originară (!?). Acest „creator” însă nu are nimic din măreția mistică a Marelui Anonim numit și Marele Orb din filosofia lui Blaga, fiindcă **nu este nimic**. Straniu e și că spectatorii „cu toții orbi-surdo-/ muți cumiți, fericiți, așteaptă finalul divinei/ comedii, cu cel mai mare interes...”. Ce fel de spectacol ar fi acesta în care autorul, regizorul, actorii, arlechinii, cabotini, Dumnezeu însuși, spectatorii sunt orbi, surdo-muți, prin urmare în imposibilitate de a crea, de a interpreta, de a auzi, de a vedea, de a se exprima prin cuvânt?!?. Sensul pare suspendat, pus între paranteze, ca și „logica” artistică... Se ivește ideea că **spectacolul de gală** se autodistrugă în chiar clipa când e conceput. Și atunci? Pentru cine ar trebui pregătit? Textul se alimentează dintr-o furie gratuită, fără obiect, dintr-un acut sentiment al absurdului în care a trăit, s-a complăcut și pe care l-a cultivat.

Poemul cu care se deschide volumul **Distracție de fiare**, are drept titlu o parodiare a celebrului adagiu cartezian „Cogito ergo sum”, care devine, prin ironie, la Calistrat Costin: „**Nu cred... (și totuși există!)**”. În text se pot citi

următoarele rânduri: „M-am visat actor distribuit în rolul unui răstignit,/ torturat, crucificat, un adevărat chin:/ când să-mi administreze gâdele ultimul piron, m-am trezit,/ eram risipit la marginea patului fărâme pe jos;/ nu s-a pus problema să mă înalț la ceruri (că mesajul era altul),/ oricum cel puțin în partea de supliciu/ vine c-am fost și eu puțin Hristos/ (mai bine muream...)”. Pentru un cititor neavizat, dar chiar și pentru cel familiarizat cu tot felul de formule poetice avangardist- iconoclaste, versurile citate conțin o cantitate apreciabilă de blasfemie, (de exemplu identificarea în derâdere cu Hristos, maimuțărirea crucificării...), de insolență anticristică, de agresivitate împinsă în gratuitate sterilă. Sunt greu de justificat pentru că nu au susținerea teoretică a revoltelor avangardismului istoric. Versurile dezvăluie, ce-i drept, aplecarea poetului spre demitizarea și macularea lumii, spre teatralizarea în exces: lumea îi apare, ca la romantici, drept o uriașă scenă pe care însă se joacă, (și aici nu mai suntem în teritoriul romantismului) în batjocură, scenarii de un absurd crud, ininteligibil, considerate sacre cândva. „Actorii” bizarului spectacol („surdo-muți și orbi”, cum sunt prezentați în alt poem) sunt selectați dintre făpturile teratologice care alcătuiesc o imundă menajerie, de coșmar și cu care se pregătește o **anti Reprezentație de gală**, ilogică, în fața unor spectatori care nu pot fi, prin datele din poem, spectatori. Sunt, de fapt, oameni căzuți din condiția lor îndărăt, într-o animalitate fioroasă; „fiara” umană se simte fraternă cu porcul și alte jigăni, e o hidră, e o fiară neadormită („și ea sâmbânță de Dumnezeu”, notează sarcastic poetul) și „stă la pândă în carnea crucii!” (**Sfântă disperare**).

Multe imagini de coșmar și carnaval întors pe dos provin din exteriorizarea (uneori necenzurată estetic!), a unor vinovății greu de numit, a unor spaime psihanaliz-

zabile convertite, viclean și compensatoriu, în gesturile punitive ale unui eu ipostaziat în fals erou, în mântuitor de mucava... Notăm câteva ziceri mai puțin inspirate: „Să dai la o parte zgura, gunoiul, **de pe gâtlejul / îmbâtrânitului neant (totuși fără de vârstă)**” (s.n.); „zică ce-or zice, / **pe la colțuri de univers**, (s.n) / bârfitorii...”; „dar cum să scalzi, cum **să îmbăiezi întregul univers/ și să-l pui pe-o frânghie la uscat** (s.n.) ca să rămâie/ cât de cât ...imaculat?!/ (precum va fi fost în clipa „bobârnacului inițial”/ când Atotputernicul hoinărea de unul singur/ prin încă necreatul eșicher astral) (**A pune ordine în lucruri** [2]).

Relația eului cu lumea și Creatorul ei este, constant, minată de un scepticism dezarmant și dizolvant, de nu chiar de plăcerea vinovată de a-i nega lumii orice urmă de frumusețe, adevăr și mister. Multe din versurile din **Distracție de fiare** întăresc mai vechea înclinație a poetului de a coborî în derizoriu marile simboluri, teme și motive poetice; de a tăia aripile oricărui început de zbor spre zările jocului secund al poeziei. În mai toate textele se manifestă, mai voalat sau mai pregnant, o pornire de a vesteji, de a opări cu acizii ironiei și zeflemelei, emoțiile, de a macula ceea ce pentru alții este sfânt. De peste tot își arată colții, sterilă, neîncrederea în cuvânt, în puterea omului de a transfigura, prin cuvânt, realul, de a-l recrea. Adesea te împiedici de imagini brute, nelămurite suficient în distilerile poeticității; când nu te aștepți, constăți că gândul poetic se frânge ori se rătăcește în structuri abia schițate, mai ales grafic, prin puncte de suspensie, prin rupturi de enunțuri... Dă de gândit prea marea încrâncenare a scriitorului în a denunța carențele, malformațiile, greșelile Creației, ipoteticile neputințe sau sminteli ale Creatorului, numit într-un poem „nefericitului

nostru CREATOR...” (**Omeneste, prea omeneste**) iar într-un altul, tăgăduindu-i-se înțelepciunea de Pantocrator: „hotărât lucru – ne-ai greșit, Doamne, / și-acum e prea târziu să mai...” (**De dragul tău, Doamne!**). Vâlvățiile iconoclaste nu-s totdeauna benefice în imperiul poeziei, când din dorința de a comunica imperativ, poetul sacrifică necesitatea de a comunica printr-un cântec încăpător, „un joc secund mai pur” (Ion Barbu). Așa sunt, în acest sens, poemele-manifest **Anatema, Dies irae, Cancer...**

S-ar putea obiecta că nu e nimic nou în asemenea manifestări de demitizare a universului poetic și a lumii, de dinamitare a unor convenții considerate istovite, vetuste, golite de sens, simple scamotoorii lingvistice. Că nu e nimic nou în încercarea de a goli cerul poeziei de orice fel de simboluri sacrosancte, de a refuza trăirea în inocență și în cutremur a marilor adevăruri, de a bagateliza înfiorarea metafizică.

Și totuși... Cred că demersul poetic al lui Calistrat Costin constă în redistribuirea accentelor de pe nevoia de cântec esențial și de joc secund (ceea ce ar presupune vibrație, inițiere, cultul dificultății, incifrarea expresiei etc.), pe nevoia de destindere, de bucurie simplă, nemediată, netrucată, aici și acum. Pe scurt, în demersul său, centrul de interes nu mai stă în convingerea că Verbul e creator de lumi imagine, ci în necesitatea imperativă de a comunica urgent și eficient faptul că o energie negativă plebee, deturnată de la valorile sacre, ajunsă la masă critică e pe cale să explodeze, să maculeze, să terfelească, energie care poate fi canalizată în răs eliberator, cathartic... În numele unei libertăți **sans frontières**. Pe Calistrat Costin îl singularizează faptul că discursul său poetic e mereu inflammat, gata să scandalizeze cu orice preț, pentru că refuză...o estetică, și

mai ales pentru că **mimează**, fără o temei teoretic, lirismul. De aceea unele poeme dau impresia de mașinării care macină în gol... Îl alimentează o curioasă împreunare de ironie rea cu voluptatea auto-maculării. El mimează/ imită, cum bine spunea Eugen Simion, se pliază, deși fără convingere, pe câte o estetică venită din altă parte. De aici, adică din lipsa asumării profunde a unei estetici, a unui crez artistic unic și definitiv, decurge impresia, după lectura unor poeme, de promisiune neîmplinită, mereu amânată. În asemenea cazuri, seamănă cu mulți și mai puțin cu sine însuși.

Punitiv și zeflemitor, ironic față de alții în exces și autoironic cu blândețe, vitriolant, dar fără fundal metafizic, este poetul într-un poem scris după structura unui text utilitar de tip **Curriculum vitae**, discursiv, prolix pe alocuri.

Realizat în tușe energice, de gravură goyescă, textul impune portretul contorsionat al unui eu liric terorizat de toate relele lumii, aflat într-o cumplită criză de identitate. Textul oferă, provocator, un fel de spectacol, **evident mimat**, al /auto/flagelării până la **sânge**, stropit din belșug cu otrăvurile urii, resentimentului și dorinței de răfuială imediată, de loc poetică. Mușcătura veninoasă, căutătura cruntă, clocotul mâniei, urletul eului ultragiatic n-au atins însă punctul înalt al distilării, al transfigurării „în frumuseți și prețuri noi” care să poarte semnătura Calistrat Costin. Poetul pare băgat până la gât în social și uită că menirea lui e totuși alta.

Totuși poemul, în ansamblul său, are forță, tulbură mai ales ca document al dezinhibării spectaculare a unui eu care se vrea receptat drept ceea ce nu e, și anume un insurgent, un îndărătnic, un **bad boy** chiar și la bătrânețe, aflat într-o incursiune, în care riscul e calculat cu

grijă, în străfundurile misterioase și zbuclumate ale sufletului omenesc.

„Am trăit aproape o viață, puțin, mult, prea mult,/ ca un inocent,/ m-am străduit din răspuțeri să par, ba chiar/ să fiu un individ decent,/ nu m-am băgat în borșul nimănui, mi-am văzut/ în legea mea de propria-mi treabă,/ negustor cinstit, drămuindu-mi, uneori cam avar,/ păguboasa tarabă,/ și-ntr-acest chip vremea a curs pe lângă mine,/ istorie printre mormane de ruine,/ am fost, îmi place să cred, un «om de bine»/ nefăcând nici câiniilor, nici semenilor mei,/ nici cel mai mic rău,/ uneori, eeeei, o recunosc, m-am cam tăvălit/ nesimțitor, ca prietenul meu porcul, în tău/ uitând și de Bunul Dumnezeu și de celălalt,/ fiu al său, celebrul Asmodeu,/ dar, mai ales, am fost uitător de mine însumi,/ nici prea credincios, nici pe de-a-ntregul ateu,/ asta e: vina pentru rătăcitoarea mea/ înțeleaptă nebunie/ mi-o asum, păcătosul sunt eu și numai eu.../ Deslușind și pricepând cu greu rostul/ cuvântului «ură»/, mă lasă rece deopotrivă șturlubateca democrație/ și sora ei geamănă, hulita dictatură,/ drept pentru care încerc astăzi când, cică,/ speranța în oameni învie,/ să mă fac din ce în ce mai nevăzut/ pentru ca nărăvașii de compatrioți să uite/ că m-am născut/ și să nu-mi tulbure capodoperă de somn de veci/ cu indiscreția lor de tătăcuțe seci!/ Gata, am trăit cum am trăit, voi muri cum am murit./ așisderea, de toate cele am pățimit,/ sunt plin de minus și plus infinit,/ ce va să fie în viața de apoi, am să consult/ neîntârziat un amic strigoi/ ce-mi dă tot mai des târcoale,/ și nu mai pot da înapoi,/ i-am promis că-i las cu limbă de moarte/ un set complet de rasoale/ pentru o fiertură delicioasă cu sfârcuri moi,/ că doar am fost un prost cu destulă carte.../” (**Curriculum vitae**).

Ion Tudor IOVIAN

Folclor literar din județele Bacău și Neamț*

1. Cine-i om și se pricepe,
Dragostea de unde-ncepe?
De la ochi, de la sprâncene,
De la buze subțirele,
De la gâtul cu mărgele
Și poale cu floricele,
De la degete-n inele,
De la busuiocul verde,
Răsădit în sân, la fete...
Cine-i om, acela știe,
Că dragostea nu-i moșie,
Să primești pe ea simbrie.

2. Verde-i frunza, verde-i iarba,
Dacă nu-i badea, degeaba;
Verde-i frunza colo-n vie,
Dacă nu-i cine să fie;
Verde-i frunza cea de fag,
Dacă nu-i cine mi-e drag.

3. Cântă cucul, se rotește,
Ca mândra când se gătește
Și-și răsfiră penele,
Ca mândra sprâncenele.
Cântă, cuce, limba-ți pice
Ca frunza să se usuce,
Că amară e și dulce.

4. Numai frunză de-alior,
Toți dușmanii vor să mor,
Să rămână mândra lor.
Chiar de ar fi să mor și mâine,
Mândra lor nu le rămâne,
Că de mor o iau cu mine.
De-ar fi să mor peste-un ceas,
Pe mândruța nu le-o las,
Numai să le fac necaz.

5. Colo sus, pe-o rămurea,
Aproape de casa mea,
Cucu-mi cântă drept în față,
De-i seară, de-i dimineață.
De-ar fi cucul un viteaz,
Mi-ar trece de cel necaz
Însă cucu-i un tâlhar,
Tot îmi cântă de amar.

6. Mă căznesc, Doamne,-n zadar,
Să fac din pelin zahăr,

Dar zaháru-i tot zahár
Și pelinu-i tot amar.

7. Vine cucul de trei zile,
Peste runc, peste movile,
Peste muntele tăcut,
De la badea, cu dor mult.
Codrul sună, câinii bat,
N-are loc de așezat;
Oare unde să se pună,
Dorul badei să mi-l spună?
Dacă s-a opri la poartă,
O să-l vadă lumea toată;
De se-oprește în grădină,
Mai că-l află vreo vecină...
Vine cucul de trei zile,
Cu dor de la badea vine
Și se pune pe-o smicea
Tocmai la fereastra mea.

8. Supărarea m-a ajuns,
Tot oftez pe sub ascuns
Și oftez cu gura-nchisă,
Ca o candelă aprinsă.
Arde inima în mine,
Ca-ntr-un cuptoraș de pâine;
Poate s-ar mai potoli,
Dar n-am cui mă jelui.
Rabdă, inimă, și taci,
Că tu toate mi le faci!

9. Jelui-m-aș jelui,
Nu m-ar crede omenii;
Jelui-m-aș și n-am cui
Jelui-m-aș codrului –
Codrul are crengi uscate
Și la dânsul n-am dreptate;
Codrul are frunza verde
Și pe mine nu mă crede.

10. Doamne, lacrimile mele,
De durerea strânsă-n ele,
Unde cad, pământul ard,
Unde pică, lemn despică.

11. Inimioară, inimioară,
Ce stai tristă și amară?
C-am s-ajung la primăvară,
Să te scot din piept afară,

Să te bată vânt de vară
Și ploaie de primăvară.
Vânt de vară te-a bătut
Și ploaia mi te-a plouat,
Tu mai tare te-ai stricat.
Inimioară, inimioară,
Spune-mi, draga mea, ce ai,
Că tu din oftat nu stai?
Eu îți dau pâine și vin
Și tu oftezi a pelin.
Îți dau vin și-ți dau zahăr
Și tu îmi oftezi amar.
Of, drăguță inimioară,
De te-aș măcina prin moară,
N-ai să fii, cum ai fost, iară.
De te-aș trece prin lăptoc,
Nu te-ai mai tocmi la loc.

12. Verde frunză de susai,
Inimă de putregai,
N-am cuțit ca să te tai,
În tine să văd ce ai!
Cât e muntele de nalt,
Tot omătul s-a luat,
Numai la inima mea,
Ce s-a pus nu se mai ia.
Fii, inimă, răbdătoare,
Ca pământul sub picioare,
Ca florile câmpului,
În bătaia vântului.

13. Mândra mea de astă vară
Se roagă s-o iubesc iară,
Dară eu, flăcău chitit,
N-oi iubi ce-am părăsit.
Eu îs flăcău dezmiertat,
N-oi iubi ce am lăsat.

14. Moare mândra de necaz –
Nici n-o iubesc, nici n-o las,
Nici n-o las și nici n-o iau,
Nici altuia nu i-o dau.

* Cele 14 *Felurite cântece* fac parte din volumul **Flori de câmp**, în curs de editare, și au fost culese de la localnici, acum 40 de ani, de folcloristul

Zilele estivale ale muzicii românești

Zilele estivale ale muzicii românești, desfășurate în perioada 7 – 12 iulie la București, au avut scopul de a marca 100 de ani de la înființarea Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România. În anul 1920 ia ființă Societatea Compozitorilor Români, sub înaltul patronaj al M. S. Regele Carol II. George Enescu era la Paris. I se propune să fie președinte al Societății. Transmite o telegramă în care scrie «...primesc, urez deplin succes». Misiunea acestei Societăți muzicale este bine definită: «să se ajute dezvoltarea producției muzicale românești, să se dea compozitorilor mijlocul de a-și auzi și tipări lucrările, să se apere interesele creatorilor noștri muzicali, în toate chipurile, dincoace și dincolo de hotare»

În 1949 Societatea se transformă în Uniunea Compozitorilor, din 1990, Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor.

După ce George Enescu a plecat din țară, reabilitat, Mihail Jora „a devenit prima autoritate în Uniunea Compozitorilor”. În anii stalinismului, secretar este.

Urmează o perioadă fastă sub conducerea lui Ion Dumitrescu. După 1990, Uniunea este condusă doi ani de Pascal Bentoiu, apoi de Adrian Iorgulescu, actualul președinte (care cumulează 23 de ani de șefie) și Octavian Lazăr Cosma.

După inițierea în 1986 la Bacău a Festivalului Internațional *Zilele Muzicii Contemporane*, primul festival de muzică nouă din țară, la patru ani distanță, în capitală începe Săptămâna Internațională a Muzicii Noi (SIMN), reprezentată și condusă de Ștefan Niculescu și Dan Buciu.

Din pricina pandemiei, sărbătorirea ediției cu numărul 30 a Săptămânii Internaționale a Muzicii Noi a fost înlocuită cu șase seri de recital, în aer liber, în curtea Palatului Cantacuzino, str. Victoriei nr. 141, unde se află Muzeul Național *George Enescu* și sediul UCMR.

Dacă în prima seară, ploaia a întrerupt *The World of Sounds Immediately After*, flautistul Ion Bogdan Ștefănescu a interpretat a doua zi muzici proprii, de Dinu Ghezzo, Violeta Dinescu – Șarpelecupene pentru sona și 24 de flaute, Aleph de Aurel Stroe, de Thorstein Hauksson, Mihaela Vosganian, Adrian Enescu.

Parallel Destinies cu Emil Vișenescu (clarinet) și invitații lui, Oana Spânu-Vișenescu (violă) și Ștefan Voinic (clarinet bas). Am ascultat: Tiberiu Olah, Octavian Nemescu,

Caleidoscop muzical

Doina Rotaru și două opus-uri pe care le îndrăgesc în mod special, ale maestrilor cărora le-am fost discipolă: Sabin Păuța – Jocuri IV și Violele Munteanu - Invocații.

A treia seară - Duo Cello Jaya. Violonceliștii Ella Bokor și Mircea Marian, au prezentat lucrări de: Mariela Rodriguez, Aurelian Băcan, Diana Rotaru, Sebastian Androne, DanDe Popescu, Roman Vlad, Bogdan Pintilie și The nightmare of light de Vlad Razvan Baciu.

Recitalul din 10 iulie a fost susținut de violonista Diana Moș. Ea a avut în program Echos II de Ștefan Niculescu și Recercare a compozitorului Eugen Wendel. În Versete de Anatol Vieru a fost acompaniată de pianista Adriana Maier.

„Muzician cultivat, de formație inițial tehnic inginerescă, integrabil cu precădere în avangarda occidentală, sensibil și pasionat admirator al muzicii renaștentiste, creația lui Wendel este un model de înaltă ținută intelectuală”. Aprecierile aparțin compozitorului Corneliu Dan Georgescu, care, în anul 2014 îl provoacă pe Wendel - născut la Livezi, județul Bacău în anul 1934, să-și definească credo-ul componistic.

„Pe de o parte, așa cum spuneau unele voci ilustre, muzica intervine în a exprima ceea ce cuvântului nu-i mai este posibil. Din motive ce derivă de aici îmi e greu să exprim în

cuvinte de unde provine și cum ia naștere muzica, și nu numai a mea personală. Nu prea știu exact din ce sfere provine, chiar dacă am anumite bănuieli. Ceea ce pot exprima mai simplu este încercarea pe care am făcut-o de a găsi soluții pentru a organiza materialul muzical. Foarte pe scurt pot să-ți spun că am încercat, cu decenii în urmă, să creez un sistem, în primul rând melodic, de organizare a înălțimilor sunetelor și apoi ritmic, de organizare a duratelor, după părerea mea elementele esențiale ale muzicii. (...) Interesat dintotdeauna de legile acusticii, ale naturii sunetului, am ajuns la concluzia că un sistem bazat pe fenomenul rezonanței naturale ar fi binevenit”.

În 2 august se împlinesc 129 de ani de la nașterea lui Mihail Jora.

Felicia Donceanu s-a născut în Bacău, l-a cunoscut și a scris lieduri pe versuri de George Bacovia, a studiat cu Mihail Jora și a fost prezentă în 11 iulie a.c la recitalul în care Claudia Codreanu, acompaniată la pian de Diana Dembinski Vodă i-a interpretat Cântece de fată frumoasă.

„A fost un recital frumos, m-am bucurat tare de interpretare, pentru că aceste lieduri le socotesc o mare realizare a mea, îmi mărturisesc autoarea, precizând că în urmă cu mai mulți ani, la o altă ediție, Cântecul au fost interpretate de Adina Iurașcu, într-o versiune pentru marimbă, corn englez, mezzosoprană”.

Finalul *Zilelor estivale ale muzicii românești* a aparținut Cvartetului de coarde Gaudeamus, de la Brașov, cu Lucia Neagoe (vioara I), Raluca Irimia (vioara a II-a), Leona Varvarichi (violă), Ștefan Neagoe (violoncel), cu lucrări de Cornel Țăranu, Ulpiu Vlad, Dan Dediu și Adrian Iorgulescu.

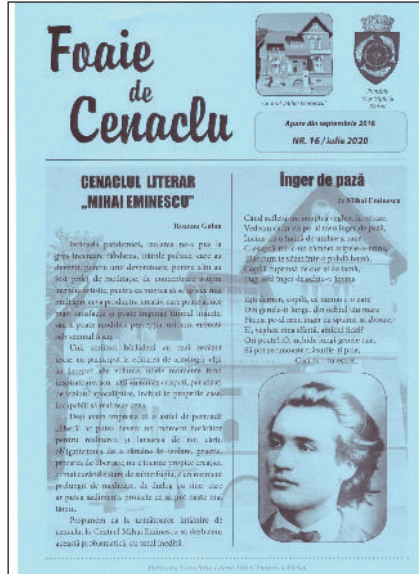
La sărbătoarea de 100 de ani și-au spus cuvântul tinerii creatori, cei deja afirmați și nu a fost uitată generația de aur: Olah, Vieru, Niculescu, Stroe.

Ozana KALMUSKI ZAREA

Sătui să tot aștepte promisiunile măsurii de relaxare, scriitorii și cititorii bârlădeni și-au dat întâlnire, pe 9 iulie a.c., la Foișorul din Grădina Publică, unde, sub egida Cenaclului Literar „Alexandru Vlahuță” și a Bibliotecii Municipale „Stroe S. Belloescu”, a avut loc lansarea volumului *Zbor cu aripi de lut* de Dorina Stoica. I-au fost alături autoarei: Grăia Novac, Dumitru Brăneanu, președintele Filialei Bacău a U.S.R., Cornel Galben, Viorica Șerban, Roxana Galan, Emilia Bârgău și Cristina Vizitiu, care i-au relevat calitățile scriitoricești și umane. (G. C. Simion)

Reviste moldovalaha

7 din cele 24 de pagini ale numărului din iunie al mensuralului de cultură băcăuan sunt dedicate omagierii criticului și istoricului literar **Constantin Călin**, care în această lună a împlinit opt decenii de viață. Despre ceea ce înseamnă nu doar pentru Bacău acest „meseriaș al condeiului”, cum îl numește fostul său student, criticul Adrian Jicu, dau samă cititorilor publicației foștii săi colegi de redacție și câțiva prieteni din țară – Mihai Maxim, Tiberiu Ionescu, Camen Mihalache, Marius Manta, Theodor Codreanu, Ileana Mălăncioiu și Ion Dinvale –, la imaginea *Instituției Constantin Călin* contribuind inclusiv sărbătoritul, care publică scrisori primite de la Constantin Cocijaru, Marin Florea, Mircea Fotea, Rony Căciularu și Neagu Perianu, pe când era redactor. Din sumar, mai amintim articolul dedicat de Andrei Tudor Centenarului Tratatului de la Trianon, versurile semnate de Cassian Maria Spiridon, Albert Denn și Dumitru Velea, eseurile lui Gheorghe Iorga și Ion Fercu, recenziile și cronicile lui Dan Perșu, Violeta Savu, Vasile Spiridon, Marius Manta, Ionel Savitescu ș.a.

Vă semnalăm primirea spre lectură a următoarelor volume:
 • Cristina Ștefan - **Lumea de rezervă** (Bacău, Editura Art Book, 2020);
 • Emilian Marcu - **Viscolul de sub pleoape** (Roman, Editura Papyrus Media, 2019);
 • Dorina Stoica - **Zbor cu**

aripi de lut (București, Editura Ro.cart, 2020);
 • Stan Brebenel - **Fascinația lecturii** (Buzău, Editura **Semnal editorial** Teocora, 2020);
 • Nicolai Tăicuțu - **70: o biodiversitate în gri** (Buzău, Editura Editgraph, 2020);

Foaie de Cenaclu este publicația Cenaclului Literar „Mihai Eminescu” din Bârlad și apare din septembrie 2018. Ajunsă la numărul 16, „foaia” coordonată de echipa de creație alcătuită din Roxana Galan, Geta Modiga, Dorina Stoica și Ciprian Tacu dă semne că deși perioada pandemică a pus la grea încercare răbdarea și trăirile psihice ale cenacliștilor, aceștia, în marea lor majoritate, și-au văzut de preocupările literare, adică „au mai revăzut texte, au participat la editarea de antologii” ori „au început alte volume”. Având ca „Înger de pază” însuși Poetul, vocile lirice bârlădene au explodat în paginile publicației, unde poemele lui Andrei Petruș, George Irava, Dorina Stoica, Roxana Galan, Gabriela Ana Balan, Maria Popa Dabija, Corina Zupcău, Ionel Dorin și Lăcrămioara Ivan concurează cu singura „Pagină de jurnal”, semnată de prolifică Roxana Galan, autoarea editorialului din care am citat, inclusă deja în câteva dicționare. Tot ea prezintă cartea Georgetei Strat, în timp ce George Călin se referă la noul volum al Dorinei Stoica. (GSC)

• Theodor-George Calcan - **Amneziile doamnei Voltaire** (Iași, Editura Junimea, 2020);
 • Stan V. Cristea - **Eminescu și Teleormanul. Un caz pentru istoria literară** (Craiova, Editura Aius, 2020).
LECTOR

„Busuiocul” la TVR

Îndrăgita emisiune „Tezaur folcloric” a readus în atenția telespectatorilor, duminică 2 august 2020, câteva momente din Festivalul Național de Folclor „Ion Drăgoi”, un regal artistic de aproape o oră, în care și-au etalat măiestria, în coregrafia managerului Petre Vlase, orchestra dirijată de Mihai Gherghelaș, Grupul vocal „Flori de câmp”, grupul de dansatori, soliștii Paula Florescu, Mihaela Gurău, Alexandru Pugna, Zinaida Bolboceanu, Ruxandra Pitulice și naistul Gheorghe Rizea.

C. HANGANU

Artista Zinaida Bolboceanu

Solista Mihaela Gurău

N. 12 februarie 1960, în Bacău, este absolventă a Universității de Construcții din București și a secției pictură a Școlii de Arte Râmnicu Vâlcea. Rezidentă din anul 2000 în Bra (Piemont), a debutat cu poezie în **Di tutti i colori** și, editorial, cu volumul **Fruite amare - Frutti amari**, Editura Singur, 2013. Inclusă în antologii române și italiene, a tradus în ambele limbi poezi din cele două țări latine. (Cornel Galben)

Rodi Vinau (Italia)

Poeme

1.
peisaj dansant...
spicul ierbii,
raze ieșite din pământ
strălucesc pe coama de câmp
ascuțite frunți ridicate în vânt,
spice vorbitoare strigă pline de of, cântă
pare că au picioare
dansează cu foc perinița,
la orizont bate înserarea
și-și depune jarul
sub cerul care a invitat marea
să-i inunde zarea cu valuri cu tot,
infinitul ne absoarbe
zborul l-am primit în dar
cu viața,
dincolo suntem noi,
dans imaginar cu eternitatea.

2.
din casa cu umbre de ceară
mă bântuie întrebări
și mă întreb cu gura amară
pe ce umăr să-mi sprijin crucea
în care colț de inimă
să-mi ascund
cuvântul

schingiuit în bătaia aspră a gândului
prea singur,

în pereții casei
mi-am scrijelit chipul
o cruce cu ramuri de măslin
două aripi pleoapele închise
se zbat
spasmodic peste vid în orbitele scobite
potop de tăceri
între silabe de apă sfințită
o porumbiță albă
smulge raza din candela aprinsă
topite umbrele cad,
o speranță aurie
melodios
urcă
la cer...

3.
primul gând
străpunge cu litere invizibile
liniștea albă, ecranul deschis
într-o pagină word,
apăs pe tasta din piept
scriu un volum de psihologie
pe o melodie cu partitura inventată de Freud
un vânt galactic adie pe mai multe voci
aria unui timp bipolar,
dama cu camelii ne invită la festin
„libiamo, ne' lieti calici“
iubirea se naște și moare
nu pierdeți timpul și veniți
acum s-o trăim!...
inutil,
albul descrie o liniște goală,
o plajă întinsă lipsită de mare
deschisă acum într-o altă pagină word.

Cadran cultural

Periodic editat sub egida Consiliului Județean Bacău

Director: Petre Vlase

Redactor-șef: Cornel Galben

Colectivul de redacție:

Ioan Dănilă, Ion Fercu, Anișoara Macor, Dan Sandu

Redacția: Ansamblul Folcloric „Busuiocul”, 600266 Bacău, Str. Troțuș 6A

Tel./fax: 0234523357, 0740467908, 0740370665

e-mail: cadrancultural@gmail.com

ISSN 2601-5781, ISSN-L 2601-5781